

ERDÉLY

Central University Library Cluj
HONISMERTETŐ LAP

SZERKESZTI:

RADNÓTI DEZSŐ

F. F. E.-FŐTITKÁR.

ELŐFIZETÉSI ÁRA 10 Kor. — TAGOK INGYEN
KAPJÁK. — TAGDIJ EVI 6 KOR.

MEGJELENIK IDŐKÖZÖNKÉNT ÉVENTE 12 SZÁMBAN.

KIADJA
AZ ERDÉLYI KÁRPÁT-EGYESÜLET
KOLOZSVÁR.

T a r t a l o m :

1902.	«ERDÉLY.»	6—8-ik SZÁM.	Lap	Lap
	<i>Feilitzsch Arthur báró:</i> Az E. K. E. tiz éve.	49—52.		26—28.
	<i>Radnóti Dezső:</i> A választmány évi jelentése.	52—55.		28—29.
	<i>Radnóti Dezső:</i> Jelentés az E. K. E. székely mozgalmáról	55—57.		29.
	E. K. E. közgyűlése	58—66.		
	(<i>md.</i>): A székely akció	66—68.		
	AZ E. K. E. zárószámadása 1901. évről...	68.		
	<i>Különfélék: Egyesületi élet.</i> A központból. — Választmányi gyűlés. — A székesfővárosi osztály köréből. — <i>Könyvesház:</i> Hunyadvármegyei kalauz	68—72.		
1902.	»A MI FÜRDŐINK«	2. SZÁM.	Lap	
	<i>Rigler Gusztáv dr.</i> egyetemi tanár: Ásványvíz-palaczkok dugaszolása.	17—21.		
	<i>Hainisz Géza dr.</i> m. tanár: Balneológiai tanulmányút Erdélyben.	22—26.		
				<i>Vámossy Zoltán dr.:</i> Borszék ..... 26—28.
				<i>Kelen József dr.:</i> Előpatak-fürdő ..... 28—29.
				<i>Dr. S. V.:</i> Fürdőélet az ó-korban ..... 29.
				<i>Hankó Vilmos dr.:</i> Külföldi fürdők, ásványvízvezetők s az ezekkel gyógyító hatásra egyenlő értékű erdélyiek ..... 30.
				<i>Különfélék:</i> Az E. K. E. „Székely-estély“-e Budapesten. — Csikszereda fürdő. — Tizenhatodik századbeli fürdőélet. — <i>Ásványvizek:</i> A kolozsvári „Rózsa-forrás“ kémiai összetétele. — Romániában. — Ásványvizeink kivitele. — <i>Irodalom:</i> Az E. K. E. új könyve — A diétás konyha; hogyan táplálkozzunk. — Ferras: A szifilis-betegek gyógyítása a kénes fürdőkben. — <i>Szerkesztői üzenet:</i> Palaczkmosás ..... 30—32.

Erdő és bányatiszti szálló szobák.*)

ahol az E. K. E. tagok díjtalanul megszállhatnak.

Tói (teui) erdőház. (Szebenvármegye.) A bisztrai erdőgondnokság területén. Igénybevehető a III. számú sz.

Paltinei erdőház. (Szebenvm.) A bisztrai erdőgondnokság területén. Igénybe vehető az I. sz. lakásban 1 sz.

Prigonai erdőház. (Szebenvm.) A gotuli erdőgondnokság területén. Igénybe vehető a IV. és V. számú sz.

Auseli erdőház. (Szebenvm.) A gotuli erdőgondnokság területén. Igénybe vehető a tisztii szálló sz.

Reketői erdőházi lak. (Kolozsvm.) A bélesi erdőgondnokság területén. T. Kolozsvártól 41.7 kl. Igénybe vehető 1 sz. 2 á.

Mariseli erdőházi lak. (Kolozsvm.) A bélesi erdőgondnokság területén. T. Reketőtől 130 kl. Igénybe vehető 1 sz. 2 á.

Detonátai erdőházi lak. (Alsóféhérv.) Az abrudfalvi erdőgondnokság területén. T. Abrudbányától 15.6 kl. Igénybe vehető 1 sz. 1 á.

Topánfalvi tisztii szálló. (Tordaaranyosvm.) A topánfalvi erdőgondnokság területén. T. Abrudbányától 22.6 klm. Igénybe vehető 1 sz. 1 á.

Valea marei erdőházi lak. (Tordaaranyosm.) A topánfalvi erdőgondnokság területén. T. Topánfalvától 17.7 klm. Igénybe vehető 1 sz. 2 á.

Lunkai erdőház. (Tordaaranyosm.) A topánfalvi erdőgondnokság területén. T. Tordától 43.3 klm. Igénybe vehető 1 sz. 2 á.

Offenbányai erdőházi lak. (Tordaaranyosm.) A topánfalvi erdőgondnokság területén. T. Topánfalvától 24.3 klm. Igénybe vehető 1 sz. 2 á.

Csertési erdőházi lak. (Tordaaranyosm.) A topánfalvi erdőgondnokság területén. T. Topánfalvától 14.0 klm. Igénybe vehető 1 sz. 1 á.

G-Szt.-Imrei tisztii szálló. (Maros-Tordam.) A mocsári erdőgondnokság területén. T. Szász-Régentől 16. klm. Igénybe vehető 1 sz. 2 á.

Iszticsói erdőházi lak. (Maros-Tordam.) Az iszticsói erdőgondnokság területén. T. G.-Szent-Imrétől 16.7 klm. Igénybe vehető 1 sz. 3 á.

Alsó-fancsali erdőházi lak (Maros-Tordam.) Az iszticsói erdőgondnokság területén: T. G.-Szt-Imrétől 20.0 klm. Igénybe vehető 1 sz. 2 á.

Felső-fancsali erdőházi lak (Maros-Tordam.) Az iszticsói erdőgondnokság területén T. Alsó-Fancsantól 10.5 klm. Igénybe vehető 1 sz. 2 á.

Lăposnyai erdőházi lak. (Maros-Tordam.) A laposnyai erdőgondnokság területén. T. G.-Szt-Imrétől 30.8 klm. Igénybe vehető 1 sz. 2 á.

Vakarai erdőház. (Fogarasm.) A fogarasi erdőgondnokság területén. T. Fogarastól 26.7 klm. Igénybe vehető 1 sz. 2 á.

Alsó vисти erdőházi lak. (Fogarasm.) A fogarasi erdőgondnokság területén. T. Fogarastól 21.0 klm. Igénybe vehető 1 sz. 1 á.

Déésaknai kir. sóbányahivatal. (Szolnokdobokam.) Igénybe vehető 1 sz. 2 á.

Tordai kir. sóbányahivatal. (Tordaaranyosm.) Igénybe vehető 2 sz. 1 á.

Parajdi kir. sóbányahivatal. (Udvarhelym.) Igénybe vehető 1 sz. 2 á.

Oláhlăposbányai bányá és kohómű hivatal. (Szolnokdobokam.) Igénybe vehető 1 sz. 2 á.

Ó-Radnai kir. bányahivatal. (Besztercze-Naszódm.) Igénybe vehető 1 sz. 2 á.

*) Rövidítések: T. = távolság. — sz. = szoba. — á. = ágy.

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület (E. K. E.) tagjainak kedvezményei.

Az E. K. E. amaz örökös, alapító, rendes tagjai, kik évi díjajukat befizették és megfelelő *arczképes tagsági igazolóval* rendelkeznek, a következő kedvezményeket vehetik igénybe:

1. Ingyen kapják az egyesület *Erdély* cz. folyóiratát, mely időközönként évente 12 számban jelenik meg. A több évről hátralékos tagok a folyóirathoz igényt nem tarthatnak. A fővárosi osztály »E. K. E.« czimű értesítőjét a tagok 2 koronáért rendelhetik meg.

2. Kedvezményes árban rendelhetik meg az egyesület *kiadványait* és viselhetik az egyesületi jelvényt. (Nagy jelvény 3 kor., mellő-jelvény 2 kor.)

3. Részt vehetnek az egyesület *kirándulásaiban* és élvezik a kirándulás részére megnyert kedvezményeket.

4. Az egyesületi *menedékházakat* részint ingyen, részint kedvezményes árban használhatják.

5. A tagok — megfelelő igazolás mellett — igénybe vehetik az egyesület által szervezett *turista-szállókat* s ott olcsón megszállhatnak és étkezhetnek. (Az E. K. E. szállók jelző-táblákkal vannak ellátva.)

6. Az egyesület tagjai a M. Á. V. vonalain *nagyobb kirándulások alkalmával* az u. n. alsóbb kocsiosztály kedvezményét élvezik, ha legalább 10 kiránduló jelentkezik és ez iránt a kereskedelmi miniszter úrhoz az E. K. E. útján kérelmet adnak be.

7. Az első cs. és kir. szab. *Dunagőzhajózási társaság* hajóin *arczképes igazoló-jegy* felmutatása ellenében *másodosztályu* jeggyel az *első* osztályban utazhatnak.

8. A *Magyar folyam- és tengerhajózási részvénytársaság* hajóin *arczképes igazoló-jegy* felmutatása ellenében *másodosztályu* menetjeggyel az *első* osztályban utazhatnak.

9. Az *aradi és csanádi egyesült vasutak* vonalain az egyesületi tagok, ha legalább 4-en utaznak egyszerre, tetszés szerinti kocsi osztályban és egyes útra érvényes 33 százalék kedvezményt nyerhetnek, ha ez iránt való kéréseiket az egyesületnek esetről-esetre benyújtják.

Budapesten a következő kedvezmények vehetők igénybe:

10. *Népszínház*: I. em. erkély 2 K. helyett 1 korona.

11. *Vigszínház*: I. em. erkély 2 K. helyett 1 K. 20 fill., földszinti támlásszék 1 kor. 40 fill.

12. *Magyarszínház*: I. em. erkély 2 K. helyett 1 K. 20 fill.

13. *Uránia tud. színház*: minden helyárból 30%, utalványok darabonként 10 fillérért kaphatók a bpesti titkári hivatalban (VII. Izabella-tér 1. II. em. 2.)

Vasárnap- és ünnepnapokon és a premiérek három első előadásán az utalványok nem érvényesek.

14. *Állatkerti jegyek* 24 fillérért kaphatók a titkári hivatalban.

15. *Erdélyi Mór* cs. és kir. udv. *fényképész* (IV. Ujvilág-utca 2.) Az árjegyzékből a tagok és család-

tagjaik részére 30% engedményt ad. Erre való jogosítványok a titkári hivatalban kaphatók.

16. *Körúti fürdő*: (VII. Erzsébet-körút 51.) Gőz vagy I. o. porcellán fürdő 1 K. 20 fill. helyett 84 fill., II. o. porcellán kádfürdő 1 kor. helyett 60 fill., uszoda jegy 80 fill. helyett 50 fill. — Utalványok korlátlan számban darabonként 4 fillérért kaphatók a titkári hivatalban.

17. *Dr. Pajor vizgyógyintézete és Inhalatoriuma Bpest, VIII., Szent-királyi-utca 14.*: Vízcura, massage, villamosfürdők, szénsavas fürdők és belégző gyógmódnál (Inhalatorium) 20% árkedvezmény.

A különböző fürdőkben;

18. *Balaton-Almádi*. Fürdő- és gyógydíjak alól E. K. E. tagok fölmentve.

19. *Balaton-Berény* (Somogy.) Május, június és szeptemberben fürdődíjakból 50%, lakás és ételmezésből a „Magyar Tenger“ szálló 20%. Julius és augusztusban fürdő-díjakból 50%, lakás és ételmezésből fenti szállóban 10% arczképes igazolóval bíró tagok és szorosán vett családtagjaik részére (feleség és gyermekek.)

20. *Balaton-Füred* (Zalam.). Elő- és utóidényben 30%.

21. *Falf* (Sopronm.) Lakás és fürdés után a prospectusban kitüntetett árakból 50% kedvezmény. Teljes ételmezés havi 84 kor.

22. *Bártfa* (Sárosm.). Elő- és utóidényben az igazgatóság kezelése alatt levő lakásokban 50% fürdőknél 50%. Főidényben, ha szabad lakások vannak, lakásnál 30%, gyógydíjak 50%, fürdőknél 25%. Étkezés hetenként 22 kor. elsőrangú vendéglőben.

23. *Bazin* (Pozsony mellett). Szoba- és fürdő-árakból 20% kedvezményt.

24. *Bázna* (Kis-Küküllőm.). Az előidényben VI/1—VI/31-ig lakás és fürdő-díjakból 50%. Főidényben VII/1—VIII/15-ig a fürdőárakból 50%.

25. *Borszék* (Csikmegeye). Arczképes igazolvány felmutatása ellenében az egyesületi tagok 48 órai tartózkodás alatt díjtalan szállás és a hidegfürdők díjtalan használatának kedvezményében részesülnek.

26. *Buziás*. Azon tagoknak, kik a fürdőigazgatóság szállodáiban vesznek lakást, a fürdési díjakból (kivéve a lápfürdőt) és a vendéglőben étlap szerinti étkezésnél 20—20% kedvezmény.

27. *Büdöskő* (Szmrák) *fürdő*. (Nyitramegye) *Hotics*. Az egész fürdőidény alatt máj. 15-től szept. 30-ig szoba- és fürdő-árakból 25%.

28. *Csorba-fürdő* (Tátra). Igazolót felmutatóknak mindenben megfelelő kedvezmény.

29. *Csíz*. (Gömör és Kishont m.) Jod-Brom-forrásfürdő. Elő- és utóidényben máj. 1-től jun. 15-ig és aug. 15-től szept. 30-ig gyógyhelyilleték és fürdőárakból 50%.

30. *Diósgyőri Tapolcza-fürdő*. (Borsodm.) Az illető évre kiállított érvényes arczképes igazolót felmu-

tató tagoknak szoba és étlem áraiból 30%, fürdő-
árakból 50%.

31. *Dobsina* jégbarlang. Arczképes igazoló felmutatása mellett a barlang belépti díjakból 15% árengedmény.

32. *Feketehegy-fürdő* (Szepes m.) Az elő- és utóidényben máj. 15-től jun. 30-ig, aug. 25-től szept. 30-ig ingyen lakás; gyógy- és zenedíjakból 50% engedmény.

33. *Fenyőháza* (Liptó m.) Étkezési árakból 10% lakás árakból 25%.

34. *Fürdő gyógy* (Hunyadm. U. p.: Algyógy.) A felmerülő összes kiadásokból 10%.

35. *Görgény-Szákna* Összes költségekből 10%.

36. *Gyertyánliget*. (Máramaros-m.) Elő- és utóidényben (május, június, augusztus 15-től szeptember 15-ig) 50% a lakás, ásványfürdők, hidegvízintézet és gyógyvilletékekből főidényben (július 1-től augusztus 15-ig 25%).

37. *Igló-Füred*. (Szepesm.) Elő- és utóidényben máj. 15-től jun. 24-ig, aug. 26-tól okt. 1-ig szoba árakból 15%, ágyneműekből 15%, gyógy- és zenedíjakból 50%. Főidényben jun. 25-től aug. 25-ig szoba árakból 10%, ágyneműekből 10%, gyógy és zenedíjakból 50%.

38. *Jegenye*. (Kolozs m.) Étkezést kivéve mindenben 25%.

39. *Kolozp-fürdő*. (Jász-N.-Kun-Szolnok megye.) Lakás, fürdés és étkezési díjakból 25%. Zene és más illeték díjmentes.

40. *Kolozsvári Diána-fürdő*. Gőzfürdő 80 fill. porcellánkádas-fürdő 1 k. 20 fill., I. oszt. kád-fürdő 1 K., uszoda és zuhanyos-fürdő 30 fill. (Kedvezmény szelvények az E. K. E. főttkári hivatalában kaphatók.)

41. *Kolozsvári Erzsébet gőz- és kádfürdő*

	Napok	Mikor?	Délelőtt		Délután	
			K.	f.	K.	f.
Gőzfürdő urak részére	Vasárnap	Egész nap	70	—	50	—
	Hétfő	Délelőtt	—	80	—	—
	Kedd	Egész nap	—	80	—	50
	Szerda	Délután	—	—	—	50
	Csütörtök	Délelőtt	—	80	—	—
	Péntek	Délután	—	—	—	50
	Szombat	Egész nap	—	80	—	50
Gőzfürdő nők részére	Hétfő	Délután	—	—	—	50
	Szerda	Délelőtt	—	80	—	—
	Csütörtök	Délután	—	—	—	50
	Péntek	Délelőtt	—	80	—	—

I. oszt. Porcellán kádfürdők zuhanyossal... 80 fill.
II. „ Czement „ „ „ „ „ „ 60 fill.
Ifjusági Tükörfürdő zuhanyossal délutánonként 36 fill.
Gőzfürdő urak vagy nők részére nyitva áll reggel 5 órától este 7-ig.
Kádfürdők reggel 5 órától este 9-ig.

Szelvényre az Erzsébet-fürdő pénztára kiszolgálja az eredeti fürdő-jegyet. Szelvény 4 fillérért váltható a főttkári hivatalban (Jókai-u. 9)

42. *Korytnicza* (Liptóm.) Lakás- és fürdődíjakból 30%.

43. *Koronád* (Udvarhelym.) Gyógydíjak 50%. Szobaárak naponta 1 korona, teljes ellátás napjára 2 k. 40 f.

44. *Lajta-Pordány*. Fürdőzési, étkezési és elszállásolási árakból 20%.

45. *Liptik* (Pozsegam.) Az egyesület által ajánlott tagok részére június 15-ig, illetve aug. 15-től fürdő- és gyógydíjakból 50%.

46. *Málnás* lakásdíjakból 10%.

47. *Radna-Borberek* (Besztercze-Naszód m.) Lakás- és fürdődíjakból 30%.

48. *Sídfok* (Veszprémm.) Szoba és vendéglői étel árakból 20% kedvezmény.

49. *Stócsz* (Abaúj-Tornam.) Elő és utóidényben V/15-VI/20-ig és szeptemberben ingyen lakás, ágy-neműért 60 fillér személyenként.

50. *Szoyva* (Beregm.) Lakásdíjakból a katonatisztek s más államtisztviselők s családjai részére megállapított elő- és utóidényben 40%, VI/15-től aug. 15-ig 20% kedvezmény. Minden más tekintetben is a lehető legolcsóbb árak állapíthatnak meg.

51. *Sztojka* (Szolnok-Dobokam.) Juniustól július 1-ig és szeptember 1-15-ig a szobák, fürdés és étlem árakból 20% kedvezmény.

52. *Tarcsa*. (Vasmegeye.) Esetről-esetre beérkező kérvényekre a lehetőség szerint ad kedvezményt.

53. *Tátra-Lomnicz*. (Szepesm.) Arczképes igazoló felmutatása mellett fürdő és idénydíjakból 25%.

54. *Tátra-Széplak*. (Szepesm.) Szoba és fürdődíjakból 10%.

55. *Torda*. (Tordaaanyosm.) Lakás és fürdésdíjakból 50%. (Arczképes igazoló.)

56. *Trencsén-Teplitz* (Trencsénm.) Elő és utóidényben máj. 1-től jun. 16-ig és aug. 16-tól szept. 30-ig a fürdési díjakból 50% kedvezményt.

57. *Tusnád* (Csikm.) „Három huszár“ vendéglőben arczképes igazolóval ellátott átutazó turisták számára kedvezményes ellátás.

58. *Uj Tátra-Füred*. (Szepesm.) A főidény kivételével (július, augusztus) a lakás és fürdődíjakból 50% engedmény.

59. *Várgede*. (Gömörm.) Fürdő, étkezés és elszállásolási árakból 40% arczképes igazoló felmutatása mellett

60. *Visk-Várhegy* (Máramarosm.) Lakás, fürdés és egyéb illetékekből (étkezést kivéve) 30%.

61. *Zálnok*. (Szilágym.) Fürdő- és szobadíjból 20%.

62. Az E. K. E. tagok a bányá- és erdőkincstári tisztii lakokban díjtalanul megszállhatnak.

63. A *Rotunda-hegyen* levő (Besztercze-Naszód m.) utkaparói lakás tisztii szobáját az E. K. E. tagok megfelelő igazolás mellett, kirándulás alkalmával megszállásra igénybe vehetik. A tisztii lakás kulcsát a pójánarotundai csendőrös adja ki.

64. Az egyesületi főttkári hivatalban *ingyen olvasóterem* áll a tagok rendelkezésére. Az olvasó teremben az összes napi, szépirodalmi és turista lapok feltehetően

ERDÉLY

HONISMERTETŐ LAP.

AZ ERDÉLYI KÁRPÁT-EGYESÜLET KIADÁSA.

XI. évfolyam.

Szerkeszti: RADNÓTI DEZSŐ.

Kolozsvár, 1902. 6—8. sz.

Az E. K. E. tiz éve.

— Feilitzsch Arthur báró elnöki megnyitója a jul. 20-iki, sepsi-szentgyörgyi közgyűlésen. —

Zisztelt közgyűlés!

Az önzetlen munkásság mindig megtermi a maga szép és nemes gyümölcseit.

Önzetlen és kitartó volt az E. K. E.-nek is immár egy évtizedes munkássága, a melynek eredményeiről nyugodt lelkiismerettel számolunk be, a melynek gyümölcseit büszke önérzettel állítjuk ki a nyilvánosság szigorúan bíráló és

ítélkező széke elé.

Felemelt fővel nézünk az ítélet elé, mert úgy érezzük, úgy tudjuk, hogy emberfölötti munkát végeztünk és többet teljesítettünk, mint a mennyi kötelességünk volt és lehetett.

De nem az én feladatom a lefolyt évtized eredményes munkásságát ecsetelni; a nehéz, nagy és fárasztó küzdelmek képét megfesteni, verejtékes, úttörő munkásságunk, szenvedéseink és kínos harcaink történelmét megrajzolni, — csak egyre kívánok rámutatni, egyet kívánok különösen kiemelni és ez az, hogy a mióta József Ágost cs. és kir. főherczeg úr ő fensége egyesületünk védőjeként meggyújtotta a világító fáklyát és meg nem szűnő kegyességével állandóan egyengette útjainkat és mint vezérszavunk elöljárta az akadályok elhárításában, a nehézségek leküzdésében, azóta egyesületünk rohamosan haladt előre kitűzött céljainak megvalósításában, feladatainak megoldásában.

Éppen ezért mai közgyűlésünkön is, első szavunk, első határozatunk legyen a tisztelet, a hála és hódolat kifejezése, a melyet József Ágost cs. és kir. fensége iránt mindannyian

szívünk mélyében érezzük és a melynek kifejezésére a t. közgyűléstől ezennel felhatalmazást kérek.

Régi vágyunk, óhajunk teljesedett ma! Eljöhettünk, eljöttünk egyesületi közgyűlésünkkel a székelyföldre, hogy itt, az erdélyrészi magyarságért és benne a székelységért teljesítendő nagy munkánkhoz erőt és buzdítást, a székely társadalom hamisítatlan lelkesedéséből pedig a küzdelemhez kitartást és szívósságot merítsünk.

És eljöttünk ide, hogy a hazaszeretetnek tüzet, magasan lobogó lángját mi is élesszük, hogy annak nemes fénye messze-messze világítson és álmukból riassza fel mindazokat, a kiknek szent kötelessége a magyar nemzet értékes és becses kincsét, a székely fajt, a nemzet és magyar haza érdekében nemcsak védelmezni, hanem régi erejébe, hatalmába, dicsőségébe visszaállítani.

Anyagiakban gyenge és erőtlén, kicsiny egyesületünk ezt a hazafias, nemes tüzet fennállásának egész ideje alatt lankadatlan kitartással ápolta, gondozta és élesztette, és a hol csak megfordult, a hol és a merre járt és egy-egy kicsiny talajt elfoglalhatott, mindenütt elhíntette a hazaszeretetnek, a magyar nemzeti érzületnek soha ki nem haló szikráit és azokat folyton élesztve éber szemmel állott őrt, hogy mindenki teljesítse azt a feladatot, végezze tisztességgel és becsülettel azt a munkát, a melyre vállalkozott, a mely szent és hazafias kötelessége, vagy a melyre a közbizalom kijelölte.

Egyesületünk szervezete nem olyan, anyagi erőnk nem akkora, hogy egymagunk viselhettünk az erdélyi részek összes közigazgatási, kulturális és magyar nemzeti irányú fejlődésének, megerősödésének minden gondját; de ha a társadalomnak tényleg meglévő többi erős

és ugyancsak életképes szervei egy perczet sem veszítve, ügybuzgósággal, igaz hazaszeretettel, tiszta és teljes önzetlenséggel, minden egyéni és mellékérdekek félretevésével, a személyi kivánságok kiküszöbölésével, teljes odaadással és kitartó buzgalommal hozzá fognak kitűzött céljaiknak kiküzdéséhez, szép és nemes feladataiknak megoldásához: — akkor szent hitem és meggyőződésem, hogy kicsiny országrészünket, ezt a gyönyörű darab földet, a magyar haza javára, a magyar nemzet dicsőségére, mihamarabb ismét virágzóvá magyar nemzeti vonatkozásában hatalmassá, kulturájában magasan kiemelkedővé, közgazdasági előhaladásában szegény elhagyott népünkre nézve ismét termékeny fogjuk tehetni.

Ne azt nézzük tehát, hogy ki kezdi e munkát, hanem arra törekedjünk, hogy végre valahára kezdje meg mindenik és szívós, erős kitartással folytassa is mindaddig, míg célját ért, munkásságában és küzdelmeiben el nem lankadva, el nem fáradva, el nem csüggedve, az akadályoktól vissza nem riadva és az emberek félreértésétől, rosszakaratától meg nem félemlítve, oldja meg feladatait, teljesítse kötelességeit mindenik és akkor nem is hosszú idő múlva nem lesz székely kérdés és erős, legyőzhetetlen lesz a maga otthonában a magyar nemzet.

Ime t. közgyűlés, az Erdélyi Kárpát-Egyesület, a mi szerény egyesületünk is így tett és így tesz! Itt állunk — erőnkét majdnem meghaladó munkásság közepette, a félreértések gyűlölködő érzéseitől fajtogatva, megrágalmazva, vádakkal és gyanúsításokkal megdobálva, önzetlenségünkben, hazafiságunkban, tisztaságunkban megtámadva, mégis tisztán és a hazafias szent kötelességteljesítés büszke önérzetében fölemelt fővel állunk a nagy közönség ítélő széke elé és a győzelem biztos tudatával folytatjuk e küzdelmet, mert e hazának igaz férfiai támogatnak bennünket, mert az igazság és hazafiúi kötelesség teljesítés önzetlen és sürgős útjáról soha le nem tértünk.

És nem az önhittség, de az elfogúltság sem szól belőlem akkor, a mikor azt merem állítani, hogy az E. K. E.-nek eddigi tevékenysége — az igazi és nehéz *úttörés* keserves munkája volt, hogy azután nyomában jöhessenek azok, a kiknek a nemzet anyagi erőt adott a közczél önzetlen szolgálására és jöhessenek azok a társadalmi szervezetek, a melyek a nem-

zet áldozatkészségéből hatalmas erővel rendelkeznek.

Jelentéseinkben részletesen beszámolunk arról, hogy milyen irányban vezettük az egyesületet. Ezek a jelentések mindenekelőtt számot adnak arról is, hogy az E. K. E. megalkotása részben elhibázott alapokon is történt, a mely hibának súlyos terheit még ma is érezzük.

Éppen ezért, a mint az egyesület tagjainak bizalma csekélységemet helyezte az egyesület élére, egyik elsőrendű, feltétlenül elérendő feladatul tűztem magam elé, hogy az egyesületet azoktól a szerencsétlen fürdő vállalatoktól, veszteséggel járó ásványviz üzletektől, a melyek egy erkölcsi testület feladatai közé nem tartoznak, habár áldozatok árán is, megszabadítsam és az egyesületet eredeti hivatásának visszaadjam.

Nem tagadható ugyan, hogy ezen vállalatokkal is egyesületünk nagy és elévülhetetlen szolgálatokat tett magyar nemzeti érdekeinknek, de tovább vitelük, feltétlenül az egyesület anyagi csődjét idézte volna elé.

Elnökségem kezdetén nem kevesebb mint 58000 frt vagyis 116000 korona adósság terhelte az egyesületet, és ma örömmel jelenthetem, hogy rövid 5 év leforgása alatt ez az *egész összeg*, kamatjaival együtt teljesen törlesztve van, a nélkül, hogy ez alatt az 5 év alatt egyesületünk tevékenysége, munkássága csak egy pillanatig is szünetelt volna, sőt ellenkezőleg majdnem összes nagyszabású és maradandó értékes nagy alkotásaink is, mint egyebek között az erdélyi néprajzi muzeum, a Bihar hegység, a Szamos-forrás vidékének feltárása, a torda-hasadékiút, menedékházak készítése, útjelzések, idegen forgalom fejlesztése, házi ipari kiállítások stb. stb. ezen időszakra esnek, és tetemes anyagi kiadásokat igényeltek.

Mindenesetre sok tekintetben fájdalommal kell visszagondolnunk az eltöltött 10 évre, mert azzal a munkával és erővel, a melylyel a reánk erőszakolt vállalatokat fenntartottuk, fejlesztettük és a kapcsolatos magyar nemzeti irányu missziót teljesítettük, feladatainknak tulajdonképpen mezején sokkal előbbre lehetnénk. Mindazon által, habár emberfeletti erővel, így is annyit alkottunk és feladatainkat úgy teljesítettük, hogy munkásságunkat nyugodtan bizzuk a nagy közönség ítéletére.

Általános irányu mozgalmunk volt, egye-

bek között, a székely faj közgazdasági és kulturális érdekeinek felkarolása. Megindítottuk a munkát ebben az irányban olyan mértékben és olyan szívóssággal, hogy ennek a nyomán életre keltek még azok a társadalmi testületek is, a melyek a székely kérdéssel addig nem igen foglalkoztak. Sajnos, hogy minden társadalmi mozgalom, mind addig, a míg teljesen ki nem forrja magát, egyesek hiúsága, vagy egyéni és személyi érdekek kielégítése, gyakran politikai háttérrel az ügy mérhetlen kárára, sokszor veszedelmére, ellentéteket, nézeteltéréseket idéz elő, a melyek mesterségesen vannak felszínre vetve az igazi cél leplezésére.

Igy volt ez ennél a mozgalomnál is és az én hő kívánságom csak az, hogy maga az ügy ne szenvedjen alatta és a kik a mi kezünkben kivették a székely kérdés és bajok megoldásának feladatát, majdan sikerrel számolhassanak be és velünk szemben követett igazságtalan és méltatlan eljárásuknak, a székelység és az erdélyrészi magyarság lássa hasznát, de tényleges eredményekben és nem üres ígéretekben és tervekben.

A mi álláspontunk ma is az, hogy a székely kérdést *gyakorlati* irányban kell a megoldás útjára vinni és azon előbbre vezetni. Az akadémikus javaslatokból már volt bőven elég és mi egész erőnkkel arra törekedtünk, hogy a nyomban megvalósítható feladatokat, orvosolható bajokat tárjuk fel és a megoldás eszközeit, a bajok orvosszereit mutathassuk be úgy a társadalomnak, mint a végrehajtó hatalomnak.

Ebben a mozgalomban tehát elszakadtunk az azt ma irányítóktól, de részünkről nem elenséges indulattal, úgy annyira nem, hogy ha helyes és eredményes lesz az a mozgalom, mi leszünk az elsők, a kik üdvözljük és felajánljuk munkásságunkat, szolgálatainkat, mint a hogy nagy elégtételnek tekintettük és örömmel üdvözlöttük a földmivelésügyi kormányt a székely kormánybiztos kinevezése alkalmából.

De ha nem lesz eredményes, akkor meg-

kezdjük a munkát ismét és azt annál inkább is tehetjük, mert tulajdonképen be sem szüntettük.

Részletekkel nem kívánom a t. közgyűlést untatni, mivel a titkári jelentés fog azokkal foglalkozni, de annyit jelezhetek, hogy a mi a gyakorlati megoldás terén az utóbbi időkben a székelység érdekében történt, azokban közvetve és közvetlenül is nem csekély része van egyesületünknek.

A folyó évben nyitjuk meg és adjuk át a nyilvánosságnak egyik nagy alkotásunkat a Mátyás király születésházában elhelyezett erdélyi néprajzi muzeumunkat.

Összegyűjtöttük ebbe a muzeumba az erdélyrészi népműveltség és népművészet majdnem összes alkotásait.

Felkutattuk ezen célból különösen a székely földet és főleg azért éppen ezt, mert reánk leginkább ennek a népfajnak szokásai, életmódja bírnak érdekléssel és fontossággal és mert tudtuk, hogy sok becses néprajzi tárgy már-már pusztulóban, kiveszőben van.

Muzeumunkban eddigelé már több, mint 5000 tárgy van együtt és ebből közel 3000 a székelyföldről gyűjtve.

A régi varrottasok gyűjteménye, a halászat, vadászat, agyagipar, mezőgazdasági stb. tárgyak, a fonás-szövés stb. eszközei mind szakszerűen vannak elrendezve és csoportosítva.

Hálával kell megemlékeznem a Múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelőségéről, mely muzeumunkat anyagi segítséggel és *Jankó János* dr. igazgatónak a szakszerű rendezéssel való megbízásával erkölcsileg is támogatta.

Egyéb alkotásainkban és ügyeinkben is mindig a közérdeket tartottuk szem előtt s így turista alkotásainkkal, melyek mindegyike hézagot pótol, — igyekeztünk hasznos munkát végezni és kötelességünket teljesíteni, de hiszem és reményelem, hogy a jövő évtől kezdődő újabb korszakban — melyet fenséges védőnk folyton tapasztalható támogatásával kezdhettünk meg és magunk előtt látva azt a lobogót, a melyet dicsőült nagyasszonyunk :

Erzsébet királyné emlékére ugyancsak ezen évben fogunk fenséges védőnk nevének, Augustus főhercegasszony ő fenségének zászlóanyai tisztsége mellett felavatni — működésünk és munkásságunk még eredményesebb leend.

Ezek után hazafias örömmel üdvözlöm egyesületünk itt egybegyült tagjait e székely vármegye székhelyén és hálás köszönetet mondva Potsa József ő nagyméltóságának, Gödri Ferencz polgármester úrnak és a város közönségének fáradozásaiért és szivességükért, a melylyel itteni megjelenésünket lehetővé tették, az E. K. E.-nek sepsi-szentgyörgyi rendes közgyűlését ezennel megnyitom.

A választmány évi jelentése.

— Előterjesztette Radnóti Dezső főtktár a jul. 20-án tartott sepsi-szentgyörgyi közgyűlésen. —

Igen tisztelt közgyűlés!

Tíz éves gyakorlatunk az volt, hogy közgyűléseink alkalmával hosszabb jelentéseket nem terjesztettünk a közgyűlés elé, hanem utaltunk a havi folyóiratunkban megjelent egyesületi közleményekre, melyekben minden részletre felvilágosítást kaphattak tagjaink és az érdeklődők.

Ez alkalommal sem teszünk kivételt és csak röviden számolunk be az egyesület múlt évi működéséről. Minthogy azonban az utóbbi időkben sok tekintetben ellentétes nézetek merültek fel egyesületünk céljairól és törekvéseiről, kötelességünk megrajzolni azt a célt, mely felé törekszünk, hogy tagjaink és támogatóink tiszta képet alkossanak maguknak, hogy mire hivatott az E. K. E. és hivatásából eddig mit valósított meg.

Alapszabályainknak mai közgyűlésünk elé terjesztett módosított szövegezése azt mondja, hogy az E. K. E. célja:

„Magyarország erdélyi részében a közgazdasági és közművelődési s ezzel szoros kapcsolatban a turisztikai, fürdőügyi s idegenforgalmi érdekek felkarolása és előmozdítása.”

Céljainknak eme határozott körülírása kiemeli egyesületünket az egyszerű sport-egyesületek köréből s habár nem is vagyunk szorosan vett kultur-egyesület, de a turisták gót nem csupán sport célokból gyakoroljuk, hanem magasabb közgazdasági és közművelődési célok elérése okából.

Mert míg a sport-egyesületeknél a turistaság a testedzésnek egyik kelléke, addig egyesületünkben a turistaság csak eszköz arra, hogy hazarésznünk fontos közgazdasági érdekeit a társadalom közvetlen részvételével támogassuk.

A turistaságnak egyesületünkben társadalom-össz-

szeforrasztó, a különböző népfajok közt békéltető, egymáshoz vonzó hivatása is van.

E rövid bevezető után engedje meg az igen tisztelt közgyűlés, hogy összegezzem mindazokat a ténykedéseket, melyek élénken igazolják, hogy egy turista-egyesület a szórakoztató célok mellett milyen magasabb rendű feladatok megvalósítására is hivatott.

Elsőnek emlitem az elnöki megnyitoba is érintett fürdővállalatokat. Tudvalevőleg még egyesületünk megalakulása előtt az Oláhországból és Moldovából bejövő idegenség a radnai szoros bejáratánál levő primitív Valea-Vinuluj, most Radna-Borberek, fürdőben találkozott és innét terjedtek szét azok a hazafiatlan eszmék, melyek országrésznünk más ajku honpolgárait nyugtalanították és a Memorandum-pörben nyertek nyilvános fellobbanást.

Egyik kulturegyesületünk a keletkező veszedelmet látva társadalmi úton lépéseket akart tenni, hogy ezen a veszélyeztetett ponton védőbástyát állítson a magyar nemzeti érdekeknek. Ekkor merült fel a terv, hogy az elhagyott kis fürdőből, nagyobbszabásu magyar fürdőt kell létesíteni, mely a nyaranta idegyűlő hazaellenes idegenséget innen kiszorítsa. Minthogy azonban az említett kulturegyesület, mint ilyen, gyanú nélkül nem mehetett bele egy ilyen vállalkozásba, 1891. ápr. 12-én, tehát megalakulásunk 4-ik hónapjában azzal a tervvel jött választmányunk elé, hogy a fürdőt vegyük át és illetve azt a nemzeti missziót teljesítse az E. K. E. A kormány mindenféle ígérekkel tette elfogadhatóvá és széppé a vállalkozást. Egyesületünk, mely akkor tulajdonképen az Emke vezetése alatt állott, belement a vállalkozásba és a reá bízott feladatot pontosan, az utolsó betűig teljesítette.

Később ehhez a vállalathoz csatoltuk a dombháti fürdőt és mindkét fürdőnek ásványvizét forgalomba hoztuk. Ma mindkét telep virágzó fürdő, vizei elsőrangú gyógyító vizeink között foglalnak helyet. Az izgatók leiszorultak az oláh-szentgyörgyi fürdőbe. A vállalkozás körülbelül 140 ezer koronába került az egyesületnek. Minthogy azonban alapvagyonunk nem volt és a vállalat megindításakor csak 1760 frttal rendelkezttünk, ismét az Emke javaslatára kölcsönöket vettünk fel. Ezek a kölcsönök annyira felszaporodtak, hogy kamatjaikat se tudtuk fedezni. Mikor pedig maga az Emke is, mely a tervet felvetette, az adott kölcsönért perrel fenyegetett: kénytelenek voltunk az egész vállalkozást beszüntetni és veszteséggel a fürdőket tulajdonosaiknak visszaadni. A kapott megváltás természetesen nem elegendő, hogy a mérlegszámlánkon szereplő terheket mind fedezzük s épen ezért terjesztjük ezt az ügyet ily részletességgel az igen tisztelt közgyűlés elé, hogy felhatalmazást kérjünk a veszteségeknek leírására.

Említettem volt, hogy a fürdő vállalatokért különböző ígéreteket kaptunk. Erre nézve csak annyit jegyez meg, hogy ez ígéretekből egyetlen egy se teljesedett. Megnyugtató reánk nézve csak az, hogy szerződésbeli kötelességünket teljesítettük és Radna-vidéke mindig elismeréssel és hálával gondol egyesületünkre, hogy áldozatával ezt a különben szép vidéket és természeti kincseit feltárta.

A lebonyolítás munkájában kiváló segítségünkre volt Hunyady Imre dr. radnai főszolgabíró, aki teljes odaadással munkálkodott, hogy a nehéz terhek elviselésében egyesületünknek segítségére legyen, sőt hálával kell fogadnunk a pénzügyminiszter úr kegyességét is, hogy a fürdőt a kincstár kezelésébe visszavette és a befektetett összeg megváltásaként 39707 Kor. 48 fillér összeget engedélyezett.

Íme, tisztelt közgyűlés, ez volt az ok, hogy egyesületünk a maga turisztikai feladatait nem teljesítette minden vidéken olyan mértékben, a milyen mértékben mi is óhajtottuk volna.

A reánk szakadt anyagi terhek mellett sokszor való-

ban nem is gondolhattunk más irányú tevékenységre s hogy mégis mertünk más irányban is dolgozni, az azt mutatja, hogy egyesületünk életképes és nagy jövőre hivatott.

E fürdővállalatok mellett nem sok, de néhány menedékház hirdeti e téren is munkásságunkat. Első volt a *detonatai* menedékház, melyet erdőőri lakkal kapcsolatosan a kincstár épített s melynek 3 szobájáért egyesületünk 1894. óta évi 140 Kor. bért fizet, összesen eddig tehát fizettünk 1120 koronát és külön a berendezésre 600 koronát. Talán nem lesz eredménytelen, ha e közgyűlés felhatalmazásával megkérjük a földművelésügyi miniszter urat, hogy a további bérösszegeket engedje el és a szobákat díjtalanul bocsássa a turista közönség rendelkezésére.

Ugyancsak Alsó-Fehérvármegyében még két menedékházunk van a *Filis* hegy alatt és ez út folytatásában *Ponoron*. E két menedékházat a vármegyével együttesen építettük és alsófehérvármegyei osztályunk rendezte be. E két menedékháznak építési költsége 11.020 Kor., melyből egyesületünket 5560 Kor. terheli.

Kolozsvármegyében az Andrássy havasokban a *Dobrin* tetőn van menedékházunk és ugyancsak e megyében a székeiyói gyönyörű vízesést fedeztük fel, melyhez járható útát és menedékházat építettünk.

A kolozsmegyei turista alkotásokkal kapcsolatosak a bihari hegységben végzett munkálatok. A Szamosforrás vidékének feltárása, valamint az ezzei összefüggő Galbina hegység és ponori Csetatye teljesen fel vannak tárva. A végzett munkálatok nagyszabásúak: utak, hidak, karfák, lépcsők, barlangi átjárók, védőkunyhók könnyítik meg a turistáknak e páratlan szép vidéken a járás-kelést. Mulasztást követnénk el, ha fel nem emlitenők, hogy e munkálatokat *Czárán* Gyula tiszteletli tagunk személyesen vezeti s míg mi itt gyűlésezünk, addig ő vágja a sziklát és megnyitja a Bihar hegységet a turisták részére. Fejezzük ki köszönetünket e munkás tagunkkal szemben, kinek fáradozása és áldozata nélkül nem lettünk volna képesek ezeket a munkálatokat elvégezni. Az eddig teljesített munkálatokra 1200 Koronát fizettünk ki és előirányoztunk még 1600 Koronát. A munkálatokat állandóan felügyeli külön fizetett emberünk, kinek évi 150 koronát fizettünk.

Torda-Aranyosvármegyében a tordai-hasadék az a kiváló természeti szépség, melyre nagyobb áldozatot hoztunk. A vármegyével együttesen e hasadékon keresztül jó gyalogjártót építettünk hídakkal és a bejáró clején menedékkunyhóval. Az egyesületünket terhelő költség 3475 koronát tesz ki.

Brassóvármegyében rendkívül eleven és buzgó brassóvármegyei osztályunk vezetésével a Kis-Királykőn épült menedékház, melynek költségeihez 600 koronával járultunk. Védő kunyhó épült a Krepaturában és átalakítottuk a bucsecs-tészlai őrházat menedékházzá 290 kor. költséggel. Új út készül a Csukáson Bratisától a tetőre, melynek költségeit szintén megszavaztuk. Tervbe van véve a Nagy-Királykőn egy nagyobb menedékház építése dicsőült Erzsébet királynénk emlékére.

Előkészület alatt állanak a szent-anna tói menedékház, a melyhez vezető útát már az idén elkészíteni óhajtjuk. Kész terveink vannak a gyilkostói menedékházra vonatkozólag, melynek tárgyában Gyergyó-Szent-Miklós községgel folytattunk tárgyalásokat. Hasonlókép a jövő év munkája lesz az Ünökön, Laposnyán, Gáinán épülő menedékházak felépítése, melyeknek tervei és előmunkálatai már készen vannak. Egyre azonban figyelmeztetnünk kell osztályainkat, hogy az egyes menedékházak tervezésénél a külföldön szokásos olcsóbb menedékházak, illetve védőkunyhók építését ajánlani sziveskedjenek, mert nagyobb hôtelszerű épületekre még ez idő szerint szükségünk nincs.

A másnemű munkálkodások közül kiemelem az igen fontos útjelzéseket, melyeket Kolozsvár vidékén magunk végeztünk és az útjelző táblák felállítását, melyek szintén lényeges megkönnyítői a turistaságnak. Az útjelzések az egész országrészben rendszeres terv alapján készülnek és mihelyt anyagi erőnk engedi, a vasúti állomásokon is irányító táblákat fogunk felállítani.

E kényelmi alkotásokhoz turistasági szempontból legközvetlenebbül csatlakoznak a *kiadványok*. Ebben a tekintetben is erőnkhez képest eleget tettünk, mert hiszen megvagyunk győződve, hogy a menedékházak, utak holt befektetést képviselnek, ha folyton-folyvást nem buzdítjuk a közönséget, hogy keresse fel természeti szépségeinket, hogy a külföld helyett itthon költse el szórakozásra, utazásra szánt feleslegét.

Praktikusan szerkesztett útmutató könyvek, térképek kiadása egyik fontos feladata egyesületünknek. A kezdett nehézségein itt is át kell esnünk. A kiadásunkban megjelent *Erdélyi Kalauz* csak átmenet egy jobb beosztásra, vidékenként szerkesztett kalauzhoz. Most még figyelembe kellett vennünk az egyes vármegyék kéréseit és a vármegyei keret szerint beosztani a kalauzt. Minthogy azonban minden vármegyéről külön is adunk ki kalauzokat, az egész országrészre vonatkozó kalauzzal szemben ilyen követelés további fentartása tárgytalan. A vármegyei kalauzokból régebben megjelentek a Brassó és Udvarhelyvármegyei kalauzok, a városi kalauzokból a *Kolozsvári kalauz*. Ujabban *Téglás* Gábor megírta *Hunyadvármegye kalauzát* is, mely kiadásunkban épen a napokban hagyta el a sajtót. Az erdélyi turista térkép munkában van és remélhetőleg a jövő évben ez is megjelenik. Örömmel jelentem, hogy az ezeréves ünnep emlékére *Hankó* Vilmos dr. tollából kiadott *Székelyföld* teljesen elfogyott. Ennek a munkának kiadott 5000 példánya lényegesen hozzájárult ahhoz, hogy a nagyközönség a székelyföld szépségeit megismerje. Brassómegyei osztályunk ama javaslata, hogy az egyes városokról és kiránduló helyekről a külföld részére illusztrált kis reklám-füzeteket adjunk ki, szintén egyik teljesítendő feladata lesz egyesületünknek, de sőt meg kell toldanunk ezt az indítványt azzal is, hogy mihelyt kalauzunkat teljesen átdolgoztuk s így az igényeket mindenben kielégíti, több nyelven is ki kell adnunk.

Hasonló célzt szolgál az egyesület folyóirata az *Erdély* is, melynek immár XI. kötete forog a közönség kezén. Folyóiratunk a viszonyokhoz képest elég díszesen jelenik meg és tekintettel arra, hogy közleményeinek íróit nem díjazzuk és hogy rajzolóink még nincsenek: a hasonló vállalatok közt eléggé megállottuk helyünket. Az idegen forgalomra nézve fontosabb lesz a külföld számára tervbe vett több nyelvű folyóirat kiadása.

A turistasággal szoros kapcsolatban van a fürdőügy fejlesztése. Erdélyben ez igen fontos közgazdasági érdek. Alapszabályainkban nincs is elválasztva ez a két cél és épen ezért hasonló úgyszeretettel foglalkoztunk a fürdőügygyel is.

Egyesületünk volt az, mely az erdélyi fürdők-ről az első összefoglaló leírást kiadta, még 1892-ben *Erdélyrészi fürdők és ásványvizek leírása* címmel *Hankó* Vilmos dr. tollából. Ez a munka teljesen elfogyván, *német* nyelven adtuk ki ennek bővített és szépen illusztrált átdolgozását. A román közönség számára pedig román nyelven szerkesztettünk egy fürdőkönyvet. Épen most jelent meg *második* kiadása a magyar nyelvű fürdőkönyvnek, mely egészen gyakorlati irányban kívánja a közönség érdekeit szolgálni. A fürdők helyes berendezéséről és az ásványvizek okszerű kezeléséről kiadott füzettünket minden fürdő hasznosul tanulmányozhatja. „Milyen ásványvizet igyunk?” címmel kiadott füzettünkkel pedig a nagy közönséget tájékoztattuk, hogy a külföldi vizeket milyen magyar ásványvizekkel

helyettesítheti. Fürdőink ismertetése érdekében különösen a székesfővárosban indítottunk mozgalmat. Időközönként ismertető előadásokat tartunk, mely előadások alkalmával színes vetített képekben mutatjuk be fürdőinket. Legutóbb tartott ilyen székelyestélyünkön 400-nál több látogató jelent meg, köztük magasrangú katonák, képviselők, egyetemi tanárok, orvosok, stb.

A közönségnek kezére járunk meg a fürdő megválasztásában is. E célból Budapesten külön fürdőirodát nyitottunk, a hol minden erdélyi fürdőről prospektussal díjtalanul szolgálunk. Hasonlóképpen járunk el Kolozsvárt is. Az Országos Balneológiai egyesület elismeréssel vett tudomást a fürdőiroda felállításáról és külön körlevélben ajánlotta a fürdők figyelmébe.

Megemlítjük még, hogy az ásványvizek kiviteli módzatait is a konzulátusokkal és a külügyminiszterrel való érintkezéseink útján mi állapítottuk meg és a mi kéréseinkre mondták ki az összes vármegyei és városi hatóságok, kivéve egy néhány erdélyi várost, hogy az ásványvizeket fogyasztási adóval nem terhelik meg, sőt hatáskörükben mindent elkövetnek, hogy a külföldi vizeket a hazai vizek kiszorítsák.

Az erdélyi ásványvizeket több kiállításon is bemutatottuk és *A mi fürdőink* útján a fürdő ügyekről rendszeresen tájékoztatjuk a közönséget. A folyó évben nyitjuk meg Mátyás király születési házában az állandó balneológiai kiállítást is, melyet szemléltető alakban *Hankó* Vilmos dr. állít össze, aki egyéb fürdő dolgainkban is kezdettől fogva tanácsadónk és balneológiai szakosztályunk lelkes és páratlanul buzgó titkára.

Turistasággal és fürdő ügygyel egyaránt kapcsolatos a *háziipar*. Turistáink, fürdővendégeink milyen szívesen emléktárgyakat vinnének magukkal a bejárt vidékek háziiparából, ha azok tetszetősebben vannak elkészítve. Nálunk minden vidéknek meg van a maga különleges háziipara hol fejlettebb, hol elmaradottabb alakban. Egy kis utánjárással könnyen lehetne ezek terjesztésével jövedelmező mellék foglalkozást adni a szegény népnek. Különösen mi turisták tehetjük ezt legkönnyebben, mert bejárva a vidékeket, legjobban tudjuk, hogy hol lehetne valamit tenni ilyen irányban is. Így kapcsolódott össze a turistaság a háziipar-terjesztésével és így keletkeztek azok a háziipari kiállítások, melyeket Debreczenben. Kiskunfélegyházán rendeztünk azokból a háziipari termékekből, melyeket kirándulásaink alkalmával megismertünk. A példa azonban ime tovább terjedt, mert Brassó megyei osztályunk zajzon-pürkereszti kirándulását is ilyen háziipari kiállítással kötötte össze. Egy kis jó akarat, egy kis utánjárás rendkívül hasznos hoz annak a szegény népnek, mely turista utjainkban hivatva van minket kiszolgálni, vezetni. Egyesületünk közvetítésével 2 év alatt közel 30.000 koronát kaptak a különböző háziiparosok.

Tovább fűzve a gondolatot, ez így fellendülő háziipar is csak úgy érdekes, s úgy becses, ha lehetőleg megőrzi ama vidéknek sajátosságait s az ősi magyaros díszítéseket alkalmazza, szóval a népművészet és népipar régibb termékeit utánozza. Igen, de ezek kiveszében vannak. Így merült fel a gondolat, hogy a néphagyomány kincseit, a nép alkotás jellemzőbb példáit gyűjtsük össze egy *néprajzi múzeumban*, melyben bemutatathatunk mindent ami országrészünkben a néprajzi tudomány szempontjából is hasznos. Kolozsvár városa helyet adott Mátyás király születési házában ennek a múzeumnak és mi a turista utjainkban gyűjtött tárgyait elhelyeztük oda.

Ma már kész kulturintézmény ez a múzeum, melyet, hálaival és köszönettel említem meg, támogatásába vettek a vallás- és közoktatásügyi s kereskedelemügyi miniszterek és a f. év őszén megnyíló múzeum egyik érdekessége lesz a Mátyás-szobor leleplezésére Kolozsvárra jövő idegenségnek.

Az E.K.E.-Múzeum a Mátyás király háznak 12

termét foglalja el és pedig a következő elrendezéssel. Földszínen a kaputól jobbra levő sarokszobában nyert helyet az E.K.E. mintegy 1000 kötetből álló könyvtára, mely számba az eddig kötetlenül álló könyvek és folyóiratok nincsenek betudva. A mellette levő 17. sz. terem a tárgyak duplumainak s az egyelőre még el nem helyezhető tárgyak ideiglenes raktárául szolgál. A kaputól balra eső 2. sz., a Mátyás születési szobája, a történeti érdekű tárgyak, mint *Brandenburgi* Katalin szoknyája, *Apaffy* Mihály templomi székei, régi urvacsorai önkannák stb. jönnek, valamint az egyesület lobogójának kiállítására jelöltük ki, míg az utána következő 3. és 4. sz. szobákat a balneológiai osztály foglalta el. Valamennyi terem legújabbán aszfalt falbetéttel vízmentessé tettük. Az egész emelet két szobája és folyosói a néprajzi osztály következő csoportjait foglalja magában: 1) varrottasok, 2) kalotaszegi szoba, 3) kalotaszegi konyha és kamara, 4) szövés-fonás, 5) agyagipar, 6) ősi foglalkozások (vadászat, halászat, pásztorélet), 7) mezőgazdaság.

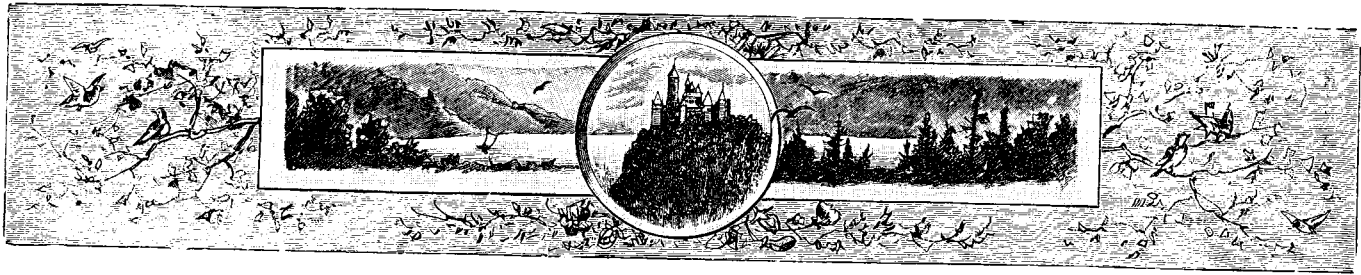
A néprajzi osztály valamennyi csoportja, talán az egy vadászati alcsoportot kivéve, elég gazdagon van tárgyaiban képviselve, úgy, hogy már is valamennyi csoportnak több-kevesebb azonos tárgyát kellett helyszűke miatt ideiglenesen raktárba tenni; mégis leggazdagabb mindannyi között varrottas és agyagipari gyűjteményünk, melyek közül az első 7 nagy szekrényt és 7 kisebb tárlószekrényt tölt meg mintegy 400 darabbal, vagyis a meglévő anyag $\frac{2}{3}$ -ának felhasználásával s így az anyag $\frac{1}{3}$ a már el nem helyezhető; míg az agyagiparnak szintén nem összes meglévő termékei 7 nagy szekrényben s 6 állványon csak zsúfolás által ügygyel-bajjal tudtak helyet kapni.

Jelenleg tökéletesen lezárva négy csoportunk van, u m a varrottasok, Kalotaszeg két szobája és az agyagipari csoport, míg a másik három csoport még kiegészítésre szorul. A legutóbbi közgyűlés idején a múzeum tárgyaitak száma az 1901. augusztusában fölvevett leltár szerint 1619 volt, ma a tárgyak 5000 leltári számmal szerepelnek, tehát a szaporulat 3380 darab. Ez a szaporulat három rendbeli, összesen három hónapig tartott gyűjtőutazásnak eredménye, mely utalból múzeumi asszisztensünk 1901. szeptember 25—október 24-ig *Fankó* János dr. múzeumi felügyelő társaságában a Kalotaszegen, a másik kettőt pedig az elmúlt télen Udvarhely, Háromszék- és Csikvármegyék területén egyedül tett meg. Berendezési tárgyakban beszereztetett *Hevesi* József kolozsvári asztalosmestertől 10 nagy, 8 kis szekrény, 25 fali tábla, két hosszú asztal, 4 doboz, könyvtári állványok stb., melyek részletesen télenként a múzeum felszerelési leltárában felsorolják.

A múzeum kezelésére külön tisztviselőt választottunk *Stripszky* Hádor tanárjelölt személyében, a ki kötelességét híven és lelkiismeretesen teljesíti.

Eddig a múzeumra 20.000 koronát költöttünk, melyet a pénzügyminiszter engedélyével bibocsátott Mátyás király sorsjegyek eladásából s külön e célra indított országos gyűjtésből hoztunk össze. A vallás- és közoktatásügyi miniszter a Múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelősége útján eddig évi 1000 koronával, ez évben már 3000 koronával segíti a múzeumot.

Szólnom kell még az *idegenforgalomról*, mely egyesületünk közvetítésével kezd mind eredményesebb lenni. Külföldi összeköttetéseinkkel lehetővé tesszük, hogy jövőre mind több és több külföldi turista csoport keresse fel országrészünket, melynek haszna kiszámíthatatlan. A tavaly az unitárius angol kirándulókat vezettük végig az országban. Az itt járt kirándulók igen kedvezőnek találták országrészünket ipari vállalatok létesítésére. Meg is indult ilyen irányban a mozgalom és remélhetőleg nemsokára egy textil-gyár felállítását an-

gol tőke-pénzzel munkába veszik. A mi erkölcsi támogatásunkkal létesült Erdély határán egy calcium-karbid gyár, mely magyar carbiddal óhajtja az acetylen fogyasztó közönséget ellátni.

Osztályaink köréből ki kell emelnem a *székesfővárosi osztályt*, mely *Daniel* Gábor képviselőházi elnök vezetésével *Frödy* Béla tank. főigazgató, *Dobieczky* József ny. huszárezredes, *Lassner* Gusztáv rendőrtanácsos alelnökök és *Pohány* Zoltán dr. osztálytitkár buzgó közreműködésével rendkívül eleven működést fejt ki. Külön osztályvertesítője van „E. K. E.” címmel, mely egyszersmind a fürdőmozgalom organuma is. Hasonlóképpen elismerésre méltó a *brasóvármegyei* osztály működése *Zakariás* János dr. osztályelnök vezetésével. Ez osztály szíves vendégszeretete és meghívása alapján vesztünk részt a közgyűlésünk után rendezendő kirándulásokon. A *háromszékvármegyei* osztály újból szervezkedett és *Potsa* József tiszteleti tagunkkal az élén, bizonyára ismét felújítja régi tevékenységét és a Székelyföldön most már nagyobb erővel megindítandó munkásságunkat támogatni fogja. *Alsó-Fehérvármegyében* *Varró* László dr. polgármester áll az osztály élén, *Torda Aranósvármegyében* *Atacs* Zoltán főmérnök az elnökünk, *Marosterdamegyében* *Sándor* János főispánt, *Udvarelyvármegyében* *Damokos* Andor alispánt kérjük fel, hogy osztályunkat szervezze. *Hunyadvármegyében* *Jósika* Lajos báró vezeti ottani osztályunk ügyeit, e vármegyében külön *petrosényi* osztály működik *Buda* Károly főszolgabíró és külön *vajdahunyadi* ügyvivőség *Stroiny* Román kir. bányatanácsos vezetésével. A többi vármegyében ügyvivőségek intézik az egyesület ügyeit.

A központi választmány minden gyűlésén *Feilitzsch* Arthur báró orsz. képviselő elnökölt, alelnökeink közül *Heppes* Miklós kir. táblai tanácselnök, *Gyöngyössi* Béla erdőfelügyelő és *Herrmann* Antal dr. igazgató vettek részt az egyesület ügyvezetésében, főpénztárosunk *Merza* Gyula a tőle már megszokott pontossággal és lelkiismeretességgel vezette az idén is a pénztári teendőket, a jegyzőkönyveket *Kovács* Géza titkár írta, *K. Fedor* János turista titkárunk pedig a turista osztály ügyeit látta el.

A tagok számában jelentékeny növekedés állott be. A tavalyi 4000 tag majdnem 800 új taggal szaporodott, úgy hogy az alapító tagokkal együtt tagjaink száma meghaladja az 5000-et.

Ime, tisztelt közgyűlés, vázlatosan előadva ezek voltak az E. K. E. működésének kiemelkedőbb mozzanatai.

Kérem szíveskedjék jelentésemet jóváhagyólag tudomásul venni.

Jelentés az E. K. E. székely mozgalmaról.

-- Előterjesztette a jul. 20-iki sepsi-szentgyörgyi közgyűlésen Radnóti Dezső fölttkár. —

Igen tisztelt közgyűlés!

Választmányunk megbízott, hogy egyesületünknek székely mozgalmaról tegyünk az igen tisztelt közgyűlésnek jelentést és a továbbiakra nézve kérjük ki irányító útáítását.

A nagyenyedi közgyűlésen ugyanis felhatalmazást kaptunk, hogy a székelység közigazdasági és kulturális bajainak számbavétele és e bajok orvoslása módjainak megállapítása végett indítsunk nagyobb társadalmi mozgalmat. Közgyűlésünket e határozat meghozatalában az a körülmény vezette, hogy mindaddig nagyobb szabású turisztasági működést a székelyföldön nem fejthetünk ki, míg a székelység közigazdasági és kulturális bajain nem segítünk, mert céltalan és meddő kísérlet volna turisztasági akcióval kezdeni meg a székelység újjáteremtését, a mikor kulturailag és közigazdaságilag elhanyagolták.

Székely mozgalomunkat bevezettük azzal a munkával, melyet a Székelyföldről még 1896-ban adtunk ki s melynek minden lapjáról a jalkiáltás hangzik felénk, hogy a „Székely méhkas már megtelt, hogy a Székelyföld, melynek fele részben letarolt erdő, nem képes gyermekeinek kenyeret adni. Az agrikultúra már nem elég a népesedési processzus továbbvitelére.“ Kijelentettük e munkában, hogy fontos állami érdek a székely népmozgalmat akként irányítani, hogy a székely ne idegen állam területén, hanem Erdélyben találja meg a maga gazdasági fejlődésének útját és módját.“

Vajlon meghallották-e ezt a jajszót, ezt a vészkiáltást első sorban azok a társadalmi testületek, melyek a nemzet áldozatkészségének filléreit éppen azért kapták, hogy az erdélyi magyarságot s benne a székely fajt erősítsék?

Sajnos nem hallották meg és éppen ezért egyesületünknek kellett ezt a mozgalmat úgy megindítani, hogy az többé el ne aludjék s a székely kérdést munkálni minden társadalmi szervezetnek elsőrangú kötelessége legyen.

Ez az egyetlen pont az, igen tisztelt közgyűlés, a melynél túlléphetünk alapszabályaink körülzárt határait és a köteleltségteljesítés öntudatával léphetünk olyan tere is, a melyet nem az Alapszabályok, de a hazafiság érzete parancsolt nekünk.

Tehettük ezt annál is inkább, mert tulajdonképeni céljainkat meg nem zavarva, attól teljesen függetlenül olyan társadalmi mozgalmat indítottunk, melynek diadala, győzelme eredeti céljainkat is előbbre viszi.

És most, tisztelt közgyűlés, számot kell adnunk, hogy minő irányban és minő eredménnyel vezettük ezt a mozgalmat.

Mikor az adatgyűjtés nehéz munkájával készen voltunk, a székely érdekeltség képviselőit előértekezletre hívtuk össze, melyen megállapítottuk az irányel-

veket és a beérkezett egész anyagot tárgyilag csoportosítottuk.

Az irányelv az volt, hogy csak a *gyakorlatilag* megvalósítható kérdéseket vegyük komolyabb tanulmányozás alá és ezeknek megvalósítását fogjuk minden erővel keresztül vinni. Számba vettük azután azokat a testületeket, melyeknek közvetlen közreműködésére az egyes kérdések megoldásánál számítottunk.

Mikor minden így el volt készítve, mikor előadójuk már az egyes kérdések tanulmányozásával foglalkoztak, egy másik hasonló mozgalom indult meg.

Nem szándékozom e két mozgalom összeütközésének részleteit előterjeszteni. A magunk részéről helyesebbnek és a kérdésre nézve is üdvösebbnek tartottuk, ha testvéregyesületünkkel az Erdélyi Gazdasági Egyesülettel, megmaradunk régi álláspontunkon és az egyesületi kereten belül igyekszünk a székelység érdekeinek használni.

E kereten belül természetesen nem lehetett mozgalmunk olyan erőteljes és a közvéleményt se foglalkoztathattuk úgy és akként, hogy a felvetett egyes eszméknek nagyobb súlyt és jelentőséget adhatunk volna. Figyelembe kellett vennünk azt is, hogy a magunk mozgalmával nem akartuk semmi tekintetben zavarni a másik mozgalmat, melynek sikerét mi is szívből kívánjuk és óhajtluk.

Míndezek figyelembe vételével székely mozgalmunkat 7 csoportra osztottuk, u. m.: társadalmi, közművelődési, őstermelési, ipari, áruforgalmi, hitelügyi és csángó csoportokra.

A *társadalmi* csoport alá soroztuk a székely birtokviszonyok rendezését, ideértve a tagosítást és az erdőarányosítást. A tagosításra nézve adatainkat magunktól a közvetlen érdekelt székely kisbirtokosoktól gyűjtöttük össze. Adatainkat most dolgozzuk fel és az egész anyagot felterjesztjük a földmívelési miniszter úrnak, a ki az igazságügyi miniszter úrral egyetértőleg a tagosítási törvény módosításával foglalkozik. Adatgyűjtéseink közben, konkrét sürgős kérések is jöttek hozzánk, így Nyujtód község a tagosítás elhalasztását kérte, melynek figyelembe vételét s illetve a felmerülő bajok megvizsgálását a földmívelésügyi minisztertől külön kérelmeztük.

A határszéli erdőkre nézve külön javaslatunk volt. Megvalljuk őszintén, hogy ez a javaslatunk inkább nemzeti szempontból bir kiváló fontossággal. Azt akarjuk ugyanis, hogy az országot körülövező határszéli erdők magyar kezekben legyenek. A hegyekből és erdőségekből védő sánczotakarunk teremteni, mely minden esélyek között megvédje az ország érdekeit és a nemzetközi összeütközéseket is elhárítsa.

A *közművelődési* szakosztály csoportjában különös figyelmet fordítottunk a székelyföldön szervezendő népkönyvtárakra. Utánjárásunknak eredménye az, hogy a földmívelésügyi miniszter hajlandó 64 községnek népkönyvtárakat engedélyezni, ha helyiséget tudnak akönyvtár részére felajánlani. A muzeumok és könyvtárak orsz. tanácsától pedig 5 nagyobb 1000—1000 koronás könyvtárt kértünk a székely földre, melyeket még a nyáron felállítunk *Gyergyó-Ditró, Papolcz, Székely-Keresztúr, Mező-Bánd* és *Zágon* nagyobb székely községekbe. — A kolozsvárra kerülő székely kath. ifjak érdekében a róm. kath. püspök urat kerestük meg, hogy a finevelő internátusába minél több székely ifjút vegyenek fel. A püspök úr értesített, hogy a Status igazgató-tanácsa foglalkozik a finevelő kibővítésével, a hol a székely ifjúság jelentékeny része megfelelő ellátáshoz jut. Ebben a csoportban külön előadónk foglalkozik a székelység összes kultur kérdéseivel és a létesítendő ipari iskolák ügyét *Magyar Endre* ipariskolai igazgató dolgozza fel fő figyelemmel arra, hogy a helyi viszonyokban megvannak-e azon feltételek, az iskola alapítását,

fennállását és eredményeit tekintve, melyek e kiváló kérdés elbírálásánál számba veendőek. Ily értelemben külön véleményeket kértünk a legilletékesebb székely hatóságoktól, melyeknek eredményeit később tesszük közzé.

Hasonlóképp tanulmány tárgyává tettük az egy házi élet keretében mutatkozó bajokat és ezzel is külön előadónk foglalkozik.

Az *őstermelő* foglalkozásokat testvéregyesületünk az Erdélyi Gazdasági Egyesület fogja behatóan tanulmányozni. A napokban küldötte szét erre vonatkozólag kérdő íveit s azt mi is az érdekeltek szíves figyelmébe ajánljuk.

Részünkről egy székely *gyümölcs konzerv* gyár felállítása érdekében tárgyaltuk a földmívelésügyi miniszterrel. A miniszter úr ez idő szerint nem támogatja ugyan az eszmét, mert nemrég Déván szervezett ilyen gyárat, hanem azt hisszük, hogy később ez a kérdés is kedvezően fog eldőlni. — A *selyemtenyésztéssel* szintén foglalkoztunk, erre vonatkozólag a szegzárdi selyemtenyésztési felügyelőséggel léptünk érintkezésbe. A cél eléréséhez, vagyis ahhoz, hogy a népnek keresetet nyújtsunk a selyemtenyésztés révén, első sorban szükséges, hogy az illetékes vármegyék az 1894. évi XII. t.-cz. alapján alkossanak faiskolai felügyelői intézményt, a mint ezt már több vármegye megtette, kötelezzék továbbá a községeket, hogy a faiskolát berendezve, ültessék be fiatal iskolázandó szederfa csemétel. Ezt ingyen adja a szegzárdi selyemtenyésztési felügyelőség. A székely vármegyékben a szederfa tenyésztés emelése céljából a selyemtenyésztési intézet szívesen berendez és fenntart saját költségén néhány szederfa-iskolát és ezekből a fákat ingyen osztaná ki. E célból 2 katasztrális hold területre van szüksége, vagy ingyen vagy mérsékelt bér mellett. Több székely község már kihasított szederfa-iskola részére területet és a jövő évben megkezdjük a tényleges munkálatokat.

A marhatenyésztésnél a szarvasmarha, sertés és juh tenyésztésre kell figyelmet fordítanunk. A vélemények ebben a kérdésben eltérők, talán leghelyesebb volna az az álláspont, a mely a fejlettebb gazdasági kulturával bíró vidékeken a nyugati piros-tarka szarvasmarha tenyésztésének meghonosítását célozza.

Hasonlóképpen a fejletlenebb gazdasági viszonyok között lévő vidékeken s különösen Csikban, Gyergyóban, sőt az ezekkel határos szomszéd vármegyék zordabb részein is, a lehető legmesszibb menő állami támogatással a jelenlegi ottani hegyi fajta szarvasmarha fejlesztendő, hogy az az igényeket minden tekintetben kielégítse, jó tejelés szempontjából pedig élénk kivitel tárgyát is képezhesse.

A *sertésenyésztés* tekintetében pedig az edzettebb és igénytelenebb hus fajta sertések tenyésztését javasoljuk oly módon, hogy a jelenlegi állomány azon arányban, a mint az intenzívebb szarvasmarha tenyésztés folytán a tejjgazdasággal való foglalkozás terjed, keresztessék át húsfajta kanokkal.

A Székelyföld juhtenyésztésének legnagyobb hibája az, hogy ott ma általánosságban a közönséges raczka-juh tenyésztetik, holott van hazarészünknek egy ennél jobb juh fajtája, a csigája, mely úgy gyapjának finomsága, mint testének sulya, nagysága és tejelőképessége tekintetében felülmulja a raczkát, de e mellett ép oly edzett és igénytelen fajta, mint az. *Nézetünk szerint tehát ezen a téren a csigája juh tenyésztésére kellene áttérni*, mert ez a fajta ipari czélokra alkalmasabb gyapjút szolgáltat, mint a raczka, hiszen tudomásunk szerint ezen gyapju minőséget a brassói posztógyárak nagy előszeretettel és a raczka gyapjunál magasabb áron vásárolják.

A csigája juh teljesen beleillik a Székelyföld gazdasági viszonyai közé, tehát a fajta változtatás egyáltalán nem okozna még az eddigi rendszer mellett sem

semmi zavart, ellenben a jövedelmezőség mérlegét tetemesen kedvezőbbré billenténé.

A bányászat szintén fontos pontja a mozgalomnak. Első feladatunk volna a természeti kincsek minőségének kiderítése külön ipari és bányászati tanulmányzással. E kérdésben *Hoffmann* Géza köpeczi bányagazgató az előadónk. E tárgyban már nagyobb előterjesztést tettünk a kereskedelemügyi miniszter urnak. Felterjesztésünkben a következő intézkedéseket kértük:

Tekintettel a jelenlegi szénszállítási díjszabályzat kedvezőtlen beosztására, különösen a gyengébb minőségű szenekre nézve, tétessék tanulmány tárgyává a tarifának olyan átalakítása, a melyben az egységár a szén calorikus értékére lenne kiszabva.

Es ha ez általánosságban nem lenne megvalósítható, úgy a székelyföldi szénbányászat fejlődése és újabb vállalatok létesítése érdekében, a melyeknek üdvös és a székely kivándorlás ellensúlyozására különösen alkalmas voltáról meg vagyunk győződve, kívánatosnak tartjuk, hogy a Székelyföldön nagymennyiségben előforduló ligniteknek legalább 300 klmig a szál litásnál oly kedvezmény nyujtassék, a mely lényegesebb árkülönbséget idéz elő, a jelenleg érvényben álló díjszabás tételeinél.

A földmívelési és pénzügyi miniszter urak által soron kívül elrendelendő a Székelyföld geológiai felvétele és tanulmány tárgyává teendő szakértő bányászokkal egyetemben a Székelyföldön, mely érczes helyeken lehetne alaposabb kutatást indítani, a hol a kutatásra fordított összeg minden valószínűség szerint megtérülne.

A pénzügyminiszter pedig állítson fel egy bányabiztoságot, avagy az új bányatörvényvel kapcsolatban létesítendő új bányahatóságok szervezésénél legyen tekintettel a Székelyföld érdekeire is, a melyek megkívánják, hogy a közelben a bányászati ügyek vezetésére, ellenőrzésére hivatott forum működjék. Állami támogatással állítson fel Erdővidéken, Baróth völgyében, a rossz kezelés folytán tönkrement fülei vasgyár helyett, tekintettel a rákosi, száldobosi, hermányi, kisbaczoni, bibarczfalvi és bodráji vasérczek kiaknázására és a brassói kőnsavgyárnál, valamint a zernesti cellulose gyárnál mellékterményképen nyert vaspörk felhasználására vasgyárat, a mely szerszám eszközök készítésével és valamely oly gépgyártási iparral lenne összekötve, a minő iparcikkek ez idő szerint hazánkban még nem készülnek s mire nézve a tanulmányok a kereskedelmi miniszteriumban már megtétettek.

Az *ipari* csoportban első helyre tesszük a *háziipar* fejlesztését és terjesztését. Nagyobb terjedelmű emlékiratba foglalva terjesztettük fel erre nézve nézetünket a háziipari kiállításokon szerzett tapasztalataink alapján. Az egyes konkrét kéréseket, a mennyiben háziipari tanfolyamokra vonatkoztak, felterjesztettük az illetékes miniszterekhez. A télire már engedélyezve is vannak a kért tanfolyamok. A *Jafogyasztó* iparágakkal megbízásunkból *Gaul* Károly technológiai tanár az agyagiparral *Orley* József iparfelügyelő foglalkoznak, a kereskedelemügyi miniszter engedélye alapján.

A *fürdők fejlesztése* kérdését *Hankó* Vilmos dr. tanulmányozza, a ki tanulmányát a napokban fogja beterjeszteni.

Az *áruforgalmi* csoportban a közraktárak, áruértékesítés stb. dolgával az Erdélyi Gazdasági Egyesület foglalkozik. Az ásványvizek értékesítését *Hankó* Vilmos dr. előadónk a fürdők fejlesztése kérdésével kapcsolta össze.

A székely körvasutak ügyében törvény intézkedvén, itt csakis a kivitel gyorsítására kell tevékenységet kifejteni. Figyelemre méltó javaslat azonban az ágostonfalvi málnási vasut kérdése, melynek beható tanulmányozására a kereskedelmi kormányt már felhívtuk.

A *hitelügyi* csoportban a hitelrendezés körébe

vágó intézkedéseket gyorsítottuk. E tárgyban többször érintkeztünk a Magyar Jelzálog-Hitelbankkal és a Magyar Földhitelintézettel. Külön felterjesztésben kértük *Széll* Kálmán miniszterelnököt is, hogy a székelyföldi hitelviszonyokon segítsen. Az ő közbenjárásának köszönhetjük, hogy Sepszi-Szentgyörgyön a Magyar Jelzáloghitelbanknak külön székelyföldi képviselősege van. A Magyar Földhitelintézet pedig Udvarhelyvármegyében rendezte a hitelviszonyokat.

Az a terv, hogy önálló Székely-földhitelintézet tervezessék, szintén foglalkoztatta mozgalmunkat.

Ide tartoznak a *hitelszövetkezetek* dolgai. *Gidófalvy* István dr. kir. közjegyző, a szövetkezeti ügy apostola beható előadói tanulmányt írt nekünk erről a kérdéstről és hasonlóképen az Országos Központi Hitelszövetkezet is tájékoztatót, hogy mi volna e kérdésben a teendő. Sokkal fontosabb a kérdés, minthogy itt foglalkozhatnánk vele. A *Gidófalvy* alapos munkálata alapján széles medrű mozgalmat lehet ebben a kérdésben indítani.

Foglalkoztunk e mozgalom keretén belül a csángóság kérdésével is. Több előadónk tanulmányozza a kérdést és legutóbb a földmívelésügyi miniszter értesített, hogy a csángó kender és lentermelés tekintetében *Füredy* Lajos gazdasági szaktanárt véleményes jelentés és javaslatlételle szőitotta fel. Megjegyzji a miniszter, miszerint a lenkőro értékesítésének ma sincs akadálya, mert a mult év óta Székelykereszturon egy nagyobb lenbeváltó telep működik, a melynél a lenkőro teljes vagonrakományban szállítva megfelelő haszonnal értékesíthető.

Végül itt említem meg azt a mozgalmunkat, mely arra irányult, hogy a Romániában szynlődő szegény székely családok gyermekeit haza hozzuk és itt a tanintézetekben 8 éven keresztül díjtalanul taníttassuk és mindennel ellássuk. A hazafias iskolák nagy része vállalkozott erre a feladatra és a kecskeméti, hódmezővásárhelyi, n.enyedi ref. főiskolák, a lőcsei főreáliskola és az aradi tanítóképző elvállaltak 2-4 gyermeket ingyenes tanításra és eltartásra.

Folytathatnám még a mozgalom ismertetését, azonban, azt hiszem, ez is elegendő, hogy meggyőzzük a tisztelt közgyűlést, hogy egyesületünk komoly munkával fogott ehhez a kérdéshez és tanulmányai alapján ismeri a kérdés minden részletét.

Nem kívánunk a másik mozgalom elébe vágni, sőt azt se szeretnők, ha most, a munka közepette, bármely további harc vagy versengés fejlődne ki ebből a dologból, épen ezért tisztelettel kérjük a közgyűlést, mondja ki a következőket:

1. Az E. K. E. választmányának a székely mozgalomban elfoglalt álláspontjáról szóló jelentését helyeslőleg tudomásul veszi.

2. E mozgalomban tett eddigi intézkedéseit jóvá hagyja és felhatalmazza, hogy ezt a mozgalmat a szükséghez képest tovább folytassa.

3. Az egyesület megbízásából készült előadói javaslatokat székely testületek véleményével kapcsolatosan felterjeszti az illetékes miniszterekhez, illetve azok figyelembe vételére a székely kormánybiztost kéri fel.

Jelentésünket kérem tudomásul venni és a határozati javaslatokat elfogadni.

Szokatlanul nagyszabású közgyűlést tartott az *Erdélyi Kárpát-Egyesület* Sepsiszentgyörgyön a város háza dísztermében. Kolozsvárról a központi választmány képviselői mintegy 30-an utaztak le ez alkalomból a vendégszerető székely városba.

(Brassóban.)

Brassóban a brassóvármegyei osztály *Zakariás* János dr. ügyvéd, osztályelnök vezetésével mintegy 60 tagból álló résztvevővel csatlakozott a központi küldöttséghez. Megelőzőleg *Zakariás* János o.-elnök lendületes beszédben üdvözölte a központ képviselőit, kérve, hogy Brassóvármegye turistasági érdekeit minél hathatósabban támogassa az egyesület. *Feilitzsch* Arthur báró válaszában biztosította az osztályt, hogy a központ a brassóvármegyei osztálynak rendkívül eleven és czélutadatos működését mindig méltányolta s jövőre még fokozottabban fogja méltányolni.

A zajos éljenzések között lefolyt ovációk után a székely vasútra szállott a 100 főre felszaporodott kiránduló társaság.

(Fogadtatás Sepsi-Szentgyörgyön.)

Sepsiszentgyörgyön a fogadtatás és közgyűlés impozáns és sikeres vala. A gyönyörűséges nyári nap sugaraitól ragyogott minden; jóleső érzületet keltően borult a kék égboltozat annyi aberrációs időjárás után fölénk. Ünnepi hangulat uralkodott s nemzeti színű trikolorok hazafias érzéseket keltek az utcákon nyüzsgő közönségben. Igaz nyári szép vasárnap!

Az *E. K. E. háromszéki osztálya* által kiküldött bizottság tagjai a délelőtti brassói vonathoz sűrűen siettek ki. Egész kocsitömeg gyűlt össze az állomáson, mire a vonat megérkezett, harsány éljenzésektől fogadtatva. Brassóból mintegy hatvan vendég érkezett a vonattal.

A perron élénk képet nyújtott. Megjelentek ott *Potsa* József, v. b. t. tanácsos, főispán, a háromszéki osztály elnökének vezetése alatt a város és vidék képviseletében igen sokan.

Ifj. *Gödri* Ferencz, Sepsi-Szent-György város polgármestere fogadta a vonathól kiszálló vendégeket a pályaudvaron.

(Ifj. Gödri Ferencz üdvözlő beszéde.)

Méltóságos Elnök Ur! Tisztelt Uram!

Testvéries szeretettel üdvözlöm önöket Sepsi-Szent-György város közönsége nevében, mint e város polgármestere és az Erdélyi Kárpát-Egyesület háromszékvármegyei osztálya nevében, mint annak titkára.

Mindnyájunknak kiváló öröme szolgál, hogy önöket tisztelt uraim, mint az Erdélyi Kárpát-Egyesület összeségének képviselőit, kedves vendégeinkül fogadhatjuk és rendkívül megtisztelve érezzük magunkat azáltal, hogy e derék, hazafias egyesület idej közgyűlését a mi szerény — de meleg szeretettől áthatott — körünkben tartja meg.

Mert az Erdélyi Kárpát-Egyesületet mi nem tekintjük csupán egy jókedvű turista-társulatnak, hanem

mint egy hazánas missziót teljesítő kulturizményre tekintünk mindig az „E. K. E.”-re, mely midőn bejárja e büszke magyar történetü világszép Erdélyt, akkor nemcsak jó egészség s magyar vidámság terem minden lábanyomán, nemcsak kellemesen és hasznosan ismerteti meg a magyarral saját szép hazáját, hanem a mi felfogásunk szerint: egyuttal mindannyiszor egy második *honfoglalást* is végez.

S ha ezért e hazának minden hú fia elismeréssel és köszönettel köteles, hogy adozzon az E. K. E.-nek, mennyivel több akkor a tartozásunk nekünk székelyeknek, kiknek igaz ügyét, bajainak orvoslását vette gondjaiba ez az Egyesület! Éveken át nagy fáradtsággal, kitartó szorgalommal és igazi hazafias lelkesedéssel kutatott, gyűjtött, dolgozott, hogy föltárhassa az illetékes faktorok előtt a székely nemzetet pusztító veszedelmeket s rámutathasson azoknak gyógyító orvosságára. És mindezt a Kárpát-Egyesület szerényen, csendben és a legteljesebb *önzetlenséggel* tette mi éretünk s az egész székely nemzetért.

Ezt nem feledjük el soha! Ezért mindig hálásak leszünk! S ezért ezt a nemes Egyesületet mély tisztelettel, lelkes örömmel és legtestvéreesebb igaz székely szívvel üdvözljük és fogadjuk. Vegyék úgy — Uraim, mintha már számtalanszor hívtuk volna meg ide önköt vendégszerető karjaink közé; de másfelől pedig legyenek meggyőződve arról is, hogy a mi székely ősi hagyományunk szerint, az önként jövő vendég még a meghívottnál is kedvesebb nekünk, mert azt tartjuk, hogy az tisztán szive sugallatát követi, mikor hozzánk jön; tehát *szeret* bennünket. Az E. K. E. pedig önként jött hozzánk; megmutatta, hogy szeret minket; s nekünk az a forró óhajunk, hogy ezt a testvéri szeretetet méltóan viszonozhassuk!

Tehát Isten hozta önöket Uraim!

Isten éltesse mindnyájukat!

Az üdvözlő beszédre *Feilitzsch* Arthur báró, az E. K. E. elnöke válaszolt. Kijelentette, hogy igaz szívvel jöttek, mint testvérek, a kik az otthonba jönnek szeretett keblekhez. Nem a cziczoma a hivatása ennek az egyesületnek, hanem a munka, az eredmények.

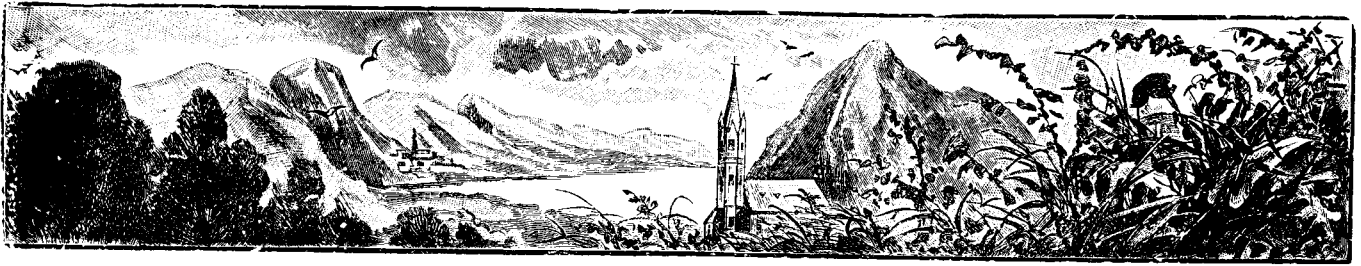
Nem várnak dicséretet, mert ennél sokszorosan többet ér a szeretet, a mi megnyilatkozott Sepsi-Szent-György szívélyes fogadtatása által. Önzés is van azonban az érkezettekben: a hazaszeretetnek itt égő fátylájából néhány szikrát akarnak elvinni, hogy legyen az szövétnekké. Harsány éljenzés között köszönte meg a szíves fogadtatást.

(A honvédelemnél.)

Ezután a hosszú kocsisor a zöldgalyas úton egyenesen a *Szabadságtéren* álló honvéd-emlékhez vonult. Itt a háromszéki árvafiu szeretetház növedékei éneke után *Feilitzsch* báró elnök mondott beszédet. Egy nemzetnek életet, jövőt — ugymond — az adhat, ha kegyelettel és tisztelettel emlékezik meg a porladozó elődökről, a kik a haza védelmében elhulltak. Mindazokat, a kik az 1848-iki szabadságharcban elesetek, úgy tekinti a magyar nemzet, mint vértanukat. Mert ő nekik köszönheti a nemzet, hogy még él és megérte a második ezredévet erőben. Az ők vérükből fakad a szabadság fája, melyet öntözni kell, hogy örökké éljen. Az E. K. E.-ben nem lenne kegyelet, ha a leg hazafiasabb városban első sorban nem emlékeznék meg az 1848—49-ben elesett honvédekről.

Az E. K. E. koszoruját, tölgylevelekből és rózsákból font szép koszorút helyezte el aztán aze emlékpiramison. A nemzeti színű szalagon ezen felirat áll aranynyomásban:

A Székely 1848-as szabadság hősöknek — az Erdélyi Kárpát Egyesület.

Tompa Kálmán színművész nagyhatású szavalata és a *Szózat* elnéklése után a városház dísztermébe vonult fel a tömérdekre szaporodott közönség nagyobb része közgyűlésre.

(Közgyűlés.)

A távolból jött tagokon és más vendégek közül a közgyűlésen részt vettek: *Feilitzsch* Arthur báró, elnök (Kolozsvár), *Merza* Gyula főpénztáros (Kolozsvár), *Kovács* Géza titkár (Kolozsvár), *Radnóti* Dezső főtitkár (Kolozsvár), *Zakariás* János dr. ügyvéd, osztályelnök, *Potsa* József főispán, *Dániel* Gábor országgyűlési képviselő, képviselőházi alelnök, *Sándor* János főispán, székely kormánybiztos, *Damokos* Andor dr. alispán, *Szent-Iványi* Miklós alispán, ifj. *Gödri* Ferencz polgármester, *Ujvárossy* József kir. tanácsos, *Bodór* Tivadar dr. főgondnok, *Polány* Zoltán dr. fővárosi osztálytitkár (Budapest), *Pap* Mihály nyug. esendőrszázados (Kolozsvár), *Pap* Kristóf (Kolozsvár), dr. *Pataky* Zoltán egyetemi tanár s. (Kolozsvár), *Apáthy* István dr. egyetemi tanár és neje (Kolozsvár), *Ruzicska* Béla dr. egyetemi magántanár és neje (Kolozsvár), *Schönberg* Miksa (Kolozsvár), *Éber* Ernő az E. G. E. képviselőjében (Kolozsvár), *Zsigmond* Ferencz (Kolozsvár), *Tompa* Kálmán színművész (Kolozsvár), *Mattai* Kálmán (Kolozsvár), *Veress* Károly (Kolozsvár), *Ferenczy* Géza dr. (Nagy-Ajta), özv. *Dömjén* Zoltánné (Brassó), *László* Domokos kir. kulturmérnök és neje (Brassó), *László* Anna (Brassó), *Virág* Vilma (Brassó), *Korodi* Mihály (Brassó), *Korodi* Irén (Brassó), *Korodi* Ella (Brassó), *Száva* Pethő kereskedő, *Márta* Miklós kir. mérnök, *Antal* János magánzó, *Werzár* Lukács gyáros, *Dájbukát* Gabi, *Biró* Sándor főispáni titkár (Brassó), özv. ifj. *Hajagos* Ilyésné (Kecskemét), *Delej* Dezső vegyész, *Hajós* Andor főkönyvelő, *Förder* Sándor alelnök és neje (Brassó), *Sükösd* Zsigmond dr. (Hosszufalu), *Pávelka* Albert kir. albiró, *Pethő* Béla dr. ügyvédjelölt, *Blecha* Ödön dr. ügyvédjelölt, *Konya* Miklós dr. ügyvédjelölt, *Sánek* András vármegyei aljegyző, *Szekulia* Katalin polg. isk. tanárnő, *Wolánka* Matild polg. isk. tanárnő (Hosszufalu), *Douszky* István kereskedő, *Jakó* Pál kir. tvszéki aljegyző, *Jakó* Eszti, *Biró* Sándor iskolai igazgató, *Bardócz* Árpád kir. aljegyző, *Gál* Ilonka képezdei tan., *Hollósy* Andor bankhivatalnok, *Kueveirts* Jenő cs. és kir. főhadnagy, *Veiszner* Péter főreáliskolai tanár, *Ferber* József magánhivatalnok, *Póka* Dezső dr. orvos, *Imecs* Jenő, *Béldi* Tivadar, *Tuzson* János nyug. honvédalezredes, id. *Gödri* Ferencz ny. járásbíró, *Mika* Ottokár kir. aljárásbíró, *Benedek* János kir. közjegyző, *Eöry* Ernő bankigazgató, *Zathureczky* Gyula nagybirtokos (Baróth), *Gyárfás* Győző kir. főmérnök, *Herrmann* Antal dr. egyetemi tanár (Budapest), *Zavzon* Béla ig. tanár s a tisztviselők és a városi polgárok közül mintegy 400-an.

Feilitzsch Arthur báró, az E. K. E. elnöke nagy-szabású beszéddel nyitotta meg az Egyesület közgyűlését. A beszédet, mely tíz éves multra vet világot, lapunk más helyén közöljük.

Nagy tetszéssel fogadta a közgyűlés a tartalmas elnöki megnyitót.

A jegyzőkönyv vezetésével elnök *Kovács* Géza egyel. titkárt bizta meg. A hitelesítésre *Daniel* Gábort és ifj. *Gödri* Ferenczet kérte fel.

(Potsa József tiszteleti taggá választása.)

Radnóti Dezső főtitkár terjesztette elé a választmány javaslatát *Potsa* József v. b. t. tanácsos, főispán, a háromszéki osztály elnökének tiszteleti taggá megválasztása iránt a következőkben:

Igen tisztelt közgyűlés!

Ezelőtt 10 évvel, 1892. ápr. 3-án alakult meg Seps-Szentgyörgyön az E. K. E. háromszékvármegyei osztálya, az osztály élére *Potsa* József főispánt választván meg. A 10 év alatt többször volt alkalma központi képviselőinknek az ő vezetésével megismerni e vármegye szépségeit, többször voltunk szerencsések más alkalmakkor is az ő böles és okos javaslatait tárgyalni. A körülmények úgy hozták magukkal, hogy sokszor elváltunk egymástól és a kötelesség országrészünknek más vidékére szólított. A közgazdasági helyzet és egyesületünknek más irányu lekötöttsége nem engedték, hogy ismételten felkeressük a háromszéki rónát és a székely ügyek legigazibb apostolát, a mi *Potsa* Józsefünket.

De a mikor láttuk, hogy a székelységen segíteni kell és immár itt van az utolsó óra, melyben tenni kell valamit e derék népfaj érdekében, akkor ismét ide jöttünk hozzá, a székelység bajain busuló öreg székelyhez, a székelység igazi édes atyjához, a ki itt ül székei között és napról-napra meg teremti azokat a közgazdasági és kulturális alkotásokat, melyek a székelységet anyagi és erkölcsi erőiben előbbre viszik.

Az a társadalmi mozgalom, mely egyesületünk zászlója alatt a székelységért megindult, *Potsa* Józsefet vallotta vezetőjének, az ő buzdításával, az ő tanácsaival fogtunk teljes erővel munkához. És ebben a munkában láttuk, hogy nincs a Székelyföldön önzetlenebb, igazabb vezérfőfia a székelységnek. Ez indított minket arra, hogy osztályelnökünknek főispáni jubileuma alkalmából mi is személyesen jöjjünk ide, hogy kifejezzük iránta szeretetünket, tiszteletünket és a választmány nevében kérjük az itt megjelent egyesületi tagokat, hogy válasszák meg igaz lelkesedéssel *Potsa* Józsefet az E. K. E. tiszteleti tagjának.

Nagy lelkesedéssel fogadta a közgyűlés a javaslatot; mire elnök *Potsa* főispánnak egyhanguan tiszteleti taggá megválasztását jelentette ki és a díszoklevelet beszéddel nyújtotta át.

Feilitzsch báró elnök következő beszédet intézte az új tiszteleti taghoz.

Kegyelmes Uram!

Tisztelt Barátom!

A ki a közügy, a közérdek önzetlen szolgálásának szentelte életét, az többnyire az elismerés, a hála, a köszönet és méltánylás helyett a gáncs, a gyanúsítás, a rágalom és hálátlanságot nyeri jutalmul, az elismerés zálogául pedig töviskoszorút fonnak homlokára.

És ha munkásságát, tudását, életét, szóval mindenét a nép, a haza, a magyar nemzet jóllétéért áldozza, akkor rendesen szeretet, tisztelet és nagyrabecsülés helyett gyűlöletet és üldözést arat.

Ez az általános, ez — fájdalom — manapság hazánkban a rendes folyamat.

És ha mégis, ennek dacára, azt látjuk, hogy a közéletnek csekély számu önzetlen munkásai nem csüggednek, nem lankadnak és bámulatos kitartással folytatják szép és nemes tevékenységüket, úgy ennek egyedüli oka és magyarázata az, hogy hála a mindenhatónak, a magyarok Istenének, mindig akadtak és akadnak egyesek, a kik, és itt-ott testületek, a melyek elismerésükkel kitartást; méltánylásukkal erélyt és szívósságot; buzdításikkal pedig újabb erőt adnak a küzdőknek, nemcsak, hanem azokkal együtt síkra szállva, segítenek a nemes czélok kivívásában, a magasztos feladatok megoldásában.

Ezek közé a testületek közé bátran merem sorozni az E. K. E.-et is, a mely soha sem késett ott, a hol tehette, elismerésének zálogát nyújtani, és a hol szükséges volt és alkalma nyílt, a küzdőknek segítségére sietni.

Te is, kegyelmes uram, mélyen tisztelt barátom, hosszú éveken át etted a hálátlanságnak keserű kenyerét és talán te is ittad a gyűlölet, az irigység sugalmazta rágalmak és félremagyarázásoknak bénító és gyakran ölü mérget.

De téged is fentartott erődben a jóknak buzdítása, az önzetlen igaz embereknek elismerése és szeretete és éppen ezért nem szüntél meg soha sem küzdeni tovább az igazságért, a magad elé tűzött szép, nemes és magasztos czélokért.

És a mit a veled egy sorban küzdők közül oly kevesen érnek el és élnek meg — te, kegyelmes uram, elérted, megélted, hogy annak a népfajnak mindenki által tisztelt és becsült, mindenki által elismert atyja lettél, a melynek érdekeiért küzdöttél és egész életednek eredményekben gazdag munkásságát szentelted.

Az E. K. E. is oda sorakozik a székely nép közé — és a székelyek apját „Potsa Józsefet“ egyhangú lelkesedéssel ime a mai napon tiszteleti tagjává választotta.

Kegyelmes Uram! Szeretett öreg barátom!

Szívem szeretetének melegével nyújtom át neked az E. K. E. tiszteleti tagsági okmányát és kérlek, fogadd azt olyan szeretettel, mint a milyennel adva van. De ne tekintsed sem eddigi közhasznú munkásságod kitértetésének, sem pedig eredménydús tevékenységed jutalmának — hanem tekintsed elismerésünk, tiszteletünk és nagyra becsülésünk kifejezőjének; hazánk, a magyar nemzet és a székely nép érdekében tett hasznos szolgálataid iránti *köszönetünk* és *hálánk*, valamint szolgálatkészségünk állandó zálogának.

Te pedig adjál szivednek egyik zugában helyet nekünk és együletünk minden egyes tagjának — a kik szeretettel, tisztelettel veszünk téged körül és egy szívvel, egy lélekkel kívánjuk, hogy adjon a jó Isten neked még hosszú életet és tartson meg jó egészségben, hasznos és áldásos munkaerődnek teljességében.

Isten éltesen!!

Potsa József főispán erre a következőkép válaszolt:

Ezt az okiratot, melyet nekem átnyújtottak, én megköszönni nem tudom, csak azt mondhatom, hogy a székelység ügyéért utolsó leheltemig küzdeni fogok és mindent, a mit ész, erő és hatalom ad nekem, en-

nek érdekében fogom érvényesíteni. Tartsanak meg az E. K. E. kebelében és én igérem, hogy annak hű tagja maradok. (Lelkes éljenzés.)

(A választmány jelentései.)

Ezután *Radnóti* Dezső főtitkár terjesztette elő a választmány jelentését, melyet egész terjedelmében elfogadtak. E jelentést szintén egész terjedelemben közöljük.

Hasonlóképen a főtitkár olvasta fel a székely-mozgalomra vonatkozó jelentést, melynél érdekes vita fejlődött ki.

Béldi Tivadar a legnagyobb örömmel üdvözlö az egyesület mozgalmát s ezért köszönetet szavaz, de a mi a marhatenyésztést illeti, ha jól értette, ő nem érthet egyet azzal a felfogással, mely a jelentésben van.

Radnóti főtitkár felvilágosításul kijelenti, hogy éppen mert a marhatenyésztés kérdésében ellentétesek voltak az adott szakvélemények, az egyesület fix álláspontra nem helyezkedett, hanem még illetékes tényezőkkel folytat tárgyalásokat. Az egyesület az ellentétes véleményeket a kormány elé fogja felterjeszteni, hogy az a maga közegeivel állapítsa meg e tekintetben a teendőket.

Zakariás János a maga részéről helyesléssel fogadja a brassómegyei osztály nevében is az elnökségnek a székely kongresszus ügyében eddig követett magatartását, azonban nem zárkozhatik el attól a megjegyzéstől, hogy tekintettel arra, hogy az E. K. E. elsősorban turistasági egyesület lévén, arra kéri az elnökséget, — a nélkül, hogy erre nézve külön indítványt terjesztene elő, hogy abban a munkálkodásban, melyet a székely mozgalom körül kifejt, lehetőleg tartsa szem előtt azt, hogy egyesületünk elsősorban turista egyesület s anyagi erejét az egyesületnek, a mely ezen czélok szolgálatára van rendelve, más czélok szolgálatára lehetőleg le ne kösse. Másrészt teszi ezt a megjegyzést azért is, hogy miután az erdélyi részekben több kultur-egylet van, melyek hasonló czélokat szolgálnak, lehetőleg kerülje az egyesület azt, hogy hatásköri összeütközést létesítsen. Külön indítványt tenni nem kíván.

Gyárfas Győző: Mint székely ember ezt a megjegyzést nem hagyhatja szó nélkül. A székely-mentő akció ez egyesület kebeléből indult ki s komoly munkássággal volt összekötve, hálátlanságot követnénk tehát el, ha ezt el nem ismernők. Azt, hogy az egész mozgalmat az E. K. E. indította meg a legszélesebb körben elvitatni nem lehet, de nem szabad. Hogy az egyesület jövőre milyen magatartást kövessen, a felett diskusziót folytatni lehet, de megrovási kalandba ezért nem lehet venni az egyesületet, mert az eddigi siker is az ő érdeme. (Helyeslés.)

Zakariás János dr.: Elismeréssel adóztam a kezdeményezés munkájáért és eddig kifejtett tevékenységéért, mert hiszen én is tagja vagyok. Elöttem is az a magas szempont lebeg, hogy mindnyájan vállalva dolgozzunk a közös és magasztos czél érdekében. Ezt akartam szolgálni azzal a felszólalással, melyet tettem. anélkül, hogy megakartam volna vádolni egyesületünket hazafias törekvéseért.

Elnök: E felszólalást illetőleg nagyon rövidre szorítkozom. Elismerem én is elnöki megnyitómiban és a főtitkári jelentés is, hogy egyesületünk a turistaság terén kevesebbet tett, mint a mennyit kötelessége lett volna tenni, ha egyéb vállalkozások, melyek a magyar nemzeti szempont elbírálása alá tartoznak, le nem kötik erejét. Más az ugynevelt turistasági egyesület és más feladattal áll szemben az E. K. E., a hol tulajdonképpen alap tényezők és alapszempontok egész országrészünkben alig találtattak. Ha tehát mi egyesületünk keretéből a kulturális mozgalmaknak és ügyeknek szolgálatát végképen kizárjuk és tisztán turistasági irányban mű-

ködtünk. akkor félek tőle, hogy nagyobb anyagi erő nélkül kevesebbet érünk el. Mindenesetre egyik nemes feladat az egyesületnek a turistaság fejlesztése kell hogy képezze, de egyúttal kell hogy megteremtessék az ennek fejlesztésére szükséges alap. Ha ez megvan, akkor úgy az elnökségtől, mint a választmánytól távol fog állani az a törekvés, hogy más egyesületek hatáskörébe belevágjon, vagy avval szemben álljon és működését megbénítsa, ellenkezőleg mi mindig az illetékes társadalmi faktorok felhívására, segítségül fogunk menni, de távol áll tőlünk az, hogy a legesekélyebb mértékben is magunknak nagyobb működési teret vagy bármi tekintetben nagyobb működést vindikáljunk. Mi végezzük a magunk dolgát és csak örülni fogunk annak, ha az E. K. E. az erdélyi részekben nem lesz többé rákényszerítve arra, hogy mással is foglalkozzék, mint a turistasággal és az idegenforgalom fejlesztésével. Nekünk is az a vágyunk, az a feladatunk, — a mely megoldásra vár, hogy az egyesület idővel olyan viszonyokat teremthessen a többi egyesületek közreműködésével, hogy ne legyen szükség egyébbel is foglalkozni, mint tisztán az idegen forgalom emelésével, a mely megint közgazdasági és magyar nemzeti érdek s hogy a turistaság fejlesztésével Magyarországot az egész világgal megismertessük. (Élénk helyeslés.)

Fejér Gyula: A brassói osztály elnöke által tett megjegyzésre kíván reflektálni, illetőleg azon szemrehányás ellen szólal fel, melyvel az E. K. E.-t hatáskörön túllépéssel vádolni. Ezt ő a maga részéről nemtalálja; az E. K. E. alapszabályai keretében mozgott és annak értelmében járt el, midőn ezen társadalmi, kulturális és közgazdasági kérdéseknek ápolását tevő-kénységének körébe sorozta. Ezért a magasztos szempontok előmozdításáért csak köszönet és hála illeti meg, a melynek ő, mint székely ember, kötelességének tartja kifejezést adni. A brassómezei osztályt pedig arra kéri, hogy jöjjön segélyre annak a nagy ügynek, a melyet az egyesület elsőnek megindított. Azért is kötelességének tartotta ezeket elmondani, nehogy úgy lássék s úgy tűnjék fel, mintha a brassómezei osztály megjegyzése visszhangra talált volna s ő gyengíteni akarja ezt a megjegyzést, nehogy az mondassék, hogy Brassóban a nemzetiségek tiltakoznak az ellen, hogy az E. K. E. a székely ügyet felkarolta. Az E. K. E. igenis alapszabályszerűen járt el, midőn e társadalmi kérdéseket, melyeket a főtítkárral igen szép jelentés kapcsán a közgyűlés tudomására hozott, működése keretébe bevonta s ezért, de különösen a székely mozgalom felkarolásáért köszönettel tartozunk s kérem, hogy e köszönetnek a közgyűlés is adjon kifejezést (Általános helyeslés.)

Apáthy István dr.: Az elhangzottak kényszerítik őt is a felszólalásra. Ő úgy érzi, hogy nem csak a brassómezei osztály kebelében merültek fel aggodalmak az iránt, hogy az egyesület működésének különböző ágazataiban nem tartotta meg a kellő egyensúlyt. Ezeket az aggodalmakat, melyeknek a brassómezei osztály elnöke kifejezést adott, igenis nemcsak brassói, de kolozsvári tagok is érezték, és többen ennek kifejezést is adtak. Meglehet, hogy téved, de benne is az a benyomás jut érvényre, hogy az egyesület, ha nem is konkurrál más egyesületekkel, de olyan dolgokkal is foglalkozik, a melyek keresztül vitelére más egyesületek volnának hivatva.

(*Felkiáltások:* Ez nem ellenkezik az egyesület alapszabályaival. *Egy hang:* Ha azok a más egyesületek nem csinálják, valakinek azért meg lehet csinálni.) *Apáthy:* (folytatva.) Ezeket a dolgokat a kultúregyesületek kebelében még nagyobb haszonnal s több harmoniával valósíthatnók meg. Hogy az egyesület a turistákat kevésbé veszi működési körébe, igazolja az is, hogy pl. a kolozsvári Kányafőnél nincs pad. *Radnóti főtítkárral:* Mert már két ízben ellopták.

Apáthy: Az ilyen dolgokat, a melyeket, elismeri, az E. K. E. valósított meg, nem szabad elhanyagolni, mert ezzel alkalmat adunk elienségeinknek a gáncsra. Örömmel üdvözlö az elnöknek megnyitó szavait, hogy a mostani foglalkozása az egyesületnek többé kevésbé átmeneti dolog, s kívánja, hogy mentől előbb jöjjön el az az idő, a midőn kizárólag alapezéljai megvalósításán fáradozhatik. Ezt kívánta megjegyezni, a nélkül azonban féltékenykedésnek ne adna kifejezést az egyesület hézagpótló munkálkodásáért.

Elnök: Némi félreértés csuszott a felszólalók közé, a mennyiben *Zakariás* elnöktársam csak éppen figyelmeztetésül említette fel a dolgot. a nélkül, hogy gáncsolta volna az egyesület eddigi működését, mert ezeknek a teendőknél fontosságával, a mennyiben ő egy nemzetiségű vidéken levő osztályt vezet, tisztában van, hogy itt nálunk, a mi társadalmi viszonyaink között sajnos magyar turista egyesület a nélkül, hogy nemzetiségi kérdésekkel ne legyen kénytelen küzdeni, a nélkül, hogy közgazdasági és kulturális kérdésekkel ne legyen kénytelen foglalkozni, nem képes célját elérni. Nagyön természetes, hogy ez csak átmeneti állapot s mi leszünk azok, a kik legjobban fogunk örülni, ha ezen erőnket túlhaladó terheket s ezen dolgok megoldását mások veszik át és ők készítik elő a talajt, hogy azon mi tovább haladhassunk. Sajnos azonban, de ki kell jelentenem, hogy azok az illetékes testületek, melyeknek feladata lett volna és lenne ma is e téren a legnagyobb működést kifejezteni, nem tettek semmit ez irányban. Mi pedig alapot akarván magunknak teremteni, melyen lábunkat megvethessük, kénytelenek voltunk ezeken a téreken működni s a talajt előkészíteni. Jeleztem s jelzem most is, hogy az anyagi ügyek rendezettségével — ez gátolt bennünket eddig is a sikeres tevékenységben — a jövő évtől már a többi eddig nem kellő mértékben istápolott kérdésekben sokkal intenzívebb működést fogunk kifejezteni. (Általános helyeslés.)

A jelentést ezek után a közgyűlés jóváhagyó tudomásul vette, a tett javaslatokat elfogadta, s az ez irányban való további mozgalmat elhatározta, illetve a választmányt erre felhatalmazta.

(Az alapszabályok módosítása.)

A módosított alapszabályok tárgyalása következett ezután, a mire a nagy-nyedi közgyűlés adott megbízást a beérkezett osztály-javaslatokat a választmány vette tárgyalás alá s ez alapon készült el az új alapszabály.

Radnóti Dezső főtítkárral ismerteti azokat a lényegesebb módosításokat, melyek az új alapszabálytervezetben nyerne kifejezést.

Az egyesület céljánál

Zakariás János a régi alapszabály mellett óhajt megmaradni, a mely a turistaság ápolását hangsúlyozza.

Elnök a régi alapszabály e pontjának felolvasása után kijelenti, hogy 10 éves tapasztalat arra tanította meg az egyesület vezetését, hogy tisztán a régi alapszabályokban befektetett cél érdekében nem tudunk elérni semmit sem, mert a megindulás negyedik hónapjában a viszonyok rákényszerítették az egyesületet a közgazdasági kérdésekkel való intenzív foglalkozásra. Igaz, hogy ez a vállalkozása anyagilag nem sikerült, de erkölcsileg feladatát fényesen oldotta meg, mert azt tartom, hogy ér valamit az, hogy egy nagyon veszedelmes nemzetiségi góczponton sikerült a magyar érdekeknek híveket szerezni, csak a midőn ez megtörtént, akkor tudtuk a turistaságot odavinni. Én azt tartom, hogy igazsággal lehet eredményeket elérni. Minek titkoljuk el, hogy kénytelenek voltunk e kérdésekkel foglalkozni, mert eredeti céljainknak nem tudtunk különben eleget tenni. Az alapszabályok az alakulásnál

azért lettek a mai formájukban elfogadva az ellenvéleményekkel szemben, magam is azok közé tartoztam, hogy a turistaság köpönyege alatt működhesünk nagy, nemzeti és kulturális feladatok megoldására. Tehát már az alakulásnál az az eszme domborodott ki, hogy az egyesület céljai közé felveszi ugyan a turistaságot, de nem elsősorban ez alkotja feladatát. Az a körülmény, hogy régi alapszabályainkba nem vettük fel céljaink közé ama feladatok megoldását, a melyek tekintetében 10 éves fenállásunk óta sikeresen működünk, hanem csak egyszerű turista egyesületnek látszottunk, ime megboszulta magát, mert alapszabályainkra való hivatkozással meglettünk fosztva sok kedvezménytől, a mely körülmény súlyos teherként nehezedik ránk s megbénítja működésünket. Szükséges tehát alapszabályaink változtatása, hogy ez új alapszabályokra való hivatkozással követelhesünk az ezzel járó kedvezményeket. Elismerem alaposságát és jogosultságát a kifogásoknak, s végeredményében oda kell jutnunk, hogy elsősorban a turistasággal foglalkozzunk, de mint már kifejtettem: *ehhez vezető utat kell vágni és azt járhatóvá kell tenni.* E fontos okokra való hivatkozással kérem, hogy a módosítást elfogadni szíveskedjenek. (Helyeslés)

Apáthy István dr.: Az elnök úr szavai arról győzték meg, hogy egyesületünknek kötelessége az említett közgazdasági és közművelődési kérdésekkel is foglalkozni, azonban az alapszabályokban is kifejezésre kell juttatni az egyesület célját, nehogy úgy lássák, hogy az egyesület ellentétben áll működésével s ezért a szöveg olyképen való formulázását indítványozza, hogy első helyen említettessék a turistaság s csak azután a többi cél

Elfogadtatik.

Elnök: Lényegesebb változtatás még az is, hogy a régi alapszabályban az Emke direktoriuma hivatalból tagja volt a választmánynak, akkor azonban a direktorium 7 tagból állott, az Emke azonban időközben megváltoztatta alapszabályait s az új alapszabály szerint a direktorium 18 tagból áll, úgy hogy tulajdonképen majdnem több mint a mi választmányi tagjaink. Az E. K. E. tehát hálás érzésének ad kifejezést, midőn új alapszabályaiba beiktatja, hogy a választmánynak tagja az Emke elnöke és főtítkára, ezzel is dokumentálni akarván, hogy az Emkét mint alapítót elismeri. (Helyeslés.)

Zakariás János a címre vonatkozólag indítványt terleszt elő, hogy a cím ez legyen: Erdélyrészi Kárpát-Egyesület, ez jobb közjogi fogalom, mert ezzel „Erdélyi” olybá tűnünk fel, mintha az Uniót nem ismernők el.

Radnóti főtítkár ezzel szemben megjegyzi, hogy az egyesület tulajdonképeni címe „Erdélyrészi” volt, de egy korábbi közgyűlés ezt az elnevezést helytelennek találta és az „Erdélyi K. E.” címet vette fel. Ennek az újításnak akkor különben *Herrmann Antal dr.* alelnök volt a motíválója.

Herrmann Antal dr. kijelenti, hogy igenis ennek idején ő védte ezt az álláspontot. Egy egyesület címének kifogástalannak kell ugyan lenni közjogilag, de van ennél még egy általánosabb törvény s ez az, hogy magyar címnek magyarnak kell lenni. Mert mit tesz az „Erdélyrészi”? Erdélynek egy része, már pedig mi úgy értelmezzük, hogy egyesületünk egész Erdélyre kiterjed. Arról szó sem lehet, hogy mi nem akarnók elismerni a Magyarországgal való együvé tartozandóságot, hiszen mi is magyarok vagyunk. Teljesen megül tehát indítványozó álláspontja, mert a címnek első sorban nyelviileg korrektnek és lehető rövidnek kell lenni. Közjogi sérelem sincs ez elnevezésben, mert mi geográfiai alapon használjuk az „Erdélyi” elnevezést. Hivatkozik különben példákra, a hol szintén ilyen értelemben történt az elnevezés. Indítványozza, hogy a régi elnevezés maradjon meg.

Apáthy István a közjogi aggodalmak eloszlatása céljából helyesnek tartaná: Erdélyi részek Kárpát-Egyesülete. (Felkiáltások: Ez nem helyes.)

Elnök a példákra hivatkozva bizonyítja, hogy a mai elnevezés teljesen korrekt, mert az egyesületnek abból nem szabad kiindulni, hogy Brassóban a viszonyok feszültek. Ma már a felett vitatkozni teljesen felesleges, hogy „Erdély” alatt nem különálló részt, hanem Magyarországnak egy részét kell érteni.

Benedek János kir. közjegyző: Csatlakozik *Herrmann* és az elnök álláspontjához, mert azt elvitatni nem lehet, hogy „Erdélyi” már csak geográfiai fogalom, az sem állhat meg, hogy közjogilag helytelen, mert mi ezzel a szóval nem fejezzük ki azt, hogy külön állunk az anyaországtól.

Mint hogy indítványozó *Zakariás János* fentartotta indítványát, ezt elnök szavazás alá bocsátja. A többség a régi cím mellett szavaz. Így *Zakariás* indítványa elvetett.

A többi kisebb alapszabály módosításokat vita nélkül elfogadták.

(Számadások.)

Tárgyalták azután a zárszámadási jelentéseket is és a felmentvényt megadták és *Merza Gyula* főpénztárosnak sok évi buzgó fáradozásaiért köszönetet szavaztak.

A számvizsgálók erre vonatkozó jelentése így hangzik:

Igen tisztelt közgyűlés!

A központi választmánynak jan. 16-án tartott határozata értelmében az 1901. évre vonatkozó egyesületi számadásokat f. hó 12-én felülvizsgáltuk s miként ezt az egyes kimutatásokra is rávezettük, mindent rendben találtunk.

A múlt évi pénztári bevétel 46793 kor. 21 fillért tesz ki, mely összegben nagyobb tételekként szerepelnek: a rendes tagság rovata 13.050 kor. 60 fill.-rel, az E. K. E.-muzeum 5903 kor. 94 fillérral, az Erdélyi Kalauz 4199 kor. 60 fillérral, a Mátyás-sorsjáték 3310 kor. 34 fillérral, a házi ipari cikkek közvetítése 5182 kor. 74 fillérral és a gyűjtések rovata 6529 kor. 82 fillérral. A többi tételek összege a tagsági oklevelek, jelvények, évi segélyek, tájképek, levelezőlapok és kisebb kiadványok eladásából folyt be. Az E. K. E. iparcikkek után befolyt összesen 3171 kor. 20 fill. Vagyis részletezve az E. K. E.-gyűjtő után 2044 kor. 59 fillér, az E. K. E.-pezsőgő után 527 kor. 83 fill., az E. K. E. rum után 588 kor. 13 fill. és az E. K. E.-likőrökből 10 kor. 65 fillér.

A kiadások összege 45.559 kor. 70 fill. Ebből az „Erdély” kiállítására 4944 kor. 61 fill., az E. K. E.-muzeum tárgyaira 4819 kor. 59 fill., házi ipari cikkek vásárlására 4251 kor. 04 fill.; a tordahasadéki út és menedékházra 1110 kor.; utak készítésére 805 kor. 80 fill., utjelző táblákra és utjelzésekre 220 kor. 59 fill.; a detonatai menedékházra 140 kor. 28 fill.; a kányafői telek megvásárlására 269 kor. 40 fill., a székely akció kiadására 3220 kor., a muzeum kezelésére 683 kor. 57 fillér, osztályok segélyezésére 251 kor. 98 fillér, az Erdélyi Kalauz kiadási költségeire 720 kor., a hunyadmezei kalauzra 622 kor. 40 fill., a turista alkotások fentartására 101 kor. fordított. A fenálló tartozásokból törlesztetett az Emkénél 2000 kor., a radnai hitel-szövetkezetnél 2500 kor., a még ki nem fizetett kölcsönök kamatja fejében 3337 kor. 89 fill. adatott ki. A kiadások szabályszerűen kiállított elnöki utalványok alapján történtek.

A mérlegszám 80421 kor. 80 fill. vagyontün-

tet fel, ezzel szemben azonban még fennállanak azok a követelések, melyek az egyesületet a radna-borbereki fürdő építéseért terhelik. Így az E. M. K. E.-nél 16.000 kor., a radnai hitelszövetkezethél 5558 kor., a beszercei takarékpénztárnál 9000 kor., a kincstárnál 1086 kor. 30 fill.

Mindezek után javasoljuk, hogy az igen tisztelt közgyűlést az 1901. évre vonatkozó számadásokat vegye jóváhagyó tudomásul és Merza Gyula főpénztárnosnak a felmentvényt megadni sziveskedjék.

Kolozsvár, 1902. jul. 12.

Hazafias tisztelettel

Szekula Ákos,
az „Adria“ vezérfelügyelője,
Ferenczy Gyula,
a Mezőgazd. Bank igazgatója,
számvizsgáló.

(Tisztujítás.)

A tárgysorozat rendén a tisztujítás következett. A közgyűlés a tisztikart és választmányt a következőképp választotta meg:

Elnök: Feilitzsch Arthur báró orsz. képviselő.
Alelnökök: Első: Heppes Miklós kir. táblai tanácselnök. Második: Hangay Oktáv keresk. akad. tanár. Harmadik: Szádeczky Lajos dr. egyetemi tanár. Negyedik: Herrmann Antal dr. igazgató, egy. m. tanár. Ötödik: Gyöngyössy Béla kir. erdő-felügyelő.

Főtítkáár: Radnóti Dezső (állandósítva).
Főpénztáros: Merza Gyula, birtokos.
Titkáár: Kovács Géza, posta-távirida főtiszt.
Számvizsgálók: Ferenczy Gyula, bankigazgató. Szekula Ákos, az „Adria“ vezérfelügyelője.
Jegyzők: Fodor János m. á. v. ellenőr, Holitzer Nándor tanító. Solti Lajos posta-távirida igazgatósági fogalmazó. Pallós Albert polg. iskolai igazgató.

Ellenőrök: Csiky Emánuel vármegyei t. főszámvevő, Tanács József gyógyszerész.
Jogtanácsos: Deák Albert dr., ügyvéd.

Választmányi tagok: Apáthy István dr., egyetemi tanár. Bán Antal, posta-táv. felügyelő. Bartók György dr., ref. püspök. Benyovics István, szíjgyártó. Békéssy Károly dr., egyet. m. tanár. Csifó Salamon, unitár. egyházker. titkáár. Dax Adolf, máv. főfelügyelő. Eisler Mátyás, főrabbi. Északy Károly, ny. máv. üzletvezető. Fekete Gábor, kir. táblai elnök. Fekete Nagy Béla, v. tanácsos. Gergely Ferencz, kereskedő. Gidófalvy István dr., kir. közjegyző. Gyárfás László, kir. főügyész. Gáman József, keresk. és iparkamarai h. titkáár. Hevesi József, műasztalos. Holló Károly tanár. Incze Gerő, kir. táblabíró. Jékely Dániel, kir. törvszéki bíró. Kaza Rezső, kir. dohánygyári igazgató. Konrády Dániel dr. egyetemi tanársegéd. Kovács János, tanár. Kovács Dezső, tanár. Kozma Ferencz, kir. tanácsos, tanfelügyelő. Márki Sándor dr. egyetemi tanár. Magyar Endre, ipariskolai igazgató. Merza Lajos, kir. tanácsos, birtokos. Melitskó Frigyes, máv. felügyelő. Müller Béla, könyvvezető. Nyiredy Géza dr., tanár. Orbók Mór igazgató. Palkovics József, ny. cs. és kir. altábornagy. Papp Mihály, ny. csendőrezredes. Pataký Jenő dr., orvos. Papp Kristóf, kereskedő. Pokoly József dr., ref. theolog. tanár. Páll István, kanonok. Puskás Béla, birtokos. Rigler Gusztáv, egyet. tanár. Ruzitska Béla egy. m. tanár. Sárdi Lőrincz, magántisztviselő. Sólyom János, polg. isk. tanár. Szádeczky Gyula dr., egyetemi tanár. Szegedi Zoltán, vasgyáros. Szvacsina Géza, kir. tanácsos, polgármester. Teleky László gróf, birtokos. Török Imre dr., orvos. Tomán Béla, szobafestő. Versényi Gábor, tanár. Versényi György dr., tanár. Vuchetich Sándor, posta-táv. igazgató. Weisz József dr., ügyvéd. Stekkel József, építész.

(A folyó évi költségvetés.)

A folyó évi költségvetési előirányzatot a közgyűlés 93.357 kor. 48 fill. bevétellel és ugyanazon kiadásal elfogadta, 4782 kor. 26 fill. egyenleg betudásával.

(Védőnk üdvözlése.)

A közgyűlésből a következő táviratot intéztük védőnkhez:

Ferzeff Ágost kir. herczeg Ő fenségének

Kis-Tapolcsány.

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület Sepsi Szent-Györgyön lefolyt közgyűlése alkalmából kifejezésre jutott az a szeretet és ragaszkodás, melylyel az egyesület Fenséged, mint védője iránt mindenha viseltetett azzal a reménnyel egyesítve, hogy Fenséged, mint a múltban, úgy a jövőben is szíven viselendi egyesületünk érdekeit A közgyűlés óhajának teszünk eleget, midőn a Fenséged személye iránt megnyilatkozott általános szeretetről és ragaszkodásról ez úton értesítjük, kérve Fenségedre és egész fenséges családjára a magyarok Istenének áldását.

Feilitzsch Arthur báró, *Potsa József* v. b. t. t.,
orsz. képviselő, elnök. tiszteleti tag, főispán, o. elnök.

Daniel Gábor,
képviseletházi alelnök, o.-elnök.

Ez üdvözlésre Ő fensége a következő távirattal válaszolt:

Fogadják a közgyűlés alkalmával küldött üdvözlésükért, a melyet szívem mélyéből viszonzok, legforróbb köszönetem nyilvánítását.

Józseff Ágost főherczeg.

(Üdvözetek)

Felolvasták azután az üdvözlöket, melyeket a közgyűlés lelkesen megéljenzett. Az üdvözlöket a következők:

Igló, jul. 20.

Mai közgyűlés alkalmából áldásos sikert kíván az egyesület közhasznu hazafias működéséhez testvéri üdvözléssel

A Magyarországi Kárpát-egyesület elnöksége.

Debreczen, jul 20.

A közös célra törekvő testvér-egyesületet ez évi közgyűlése alkalmából, szívélyesen üdvözli és további felvirágzását kívánja területi szomszédja a Magyarországi Kárpát-egyesület, keleti kárpátok oszt. nevében

Siegmeth.

Pécs, 1902. július 17.

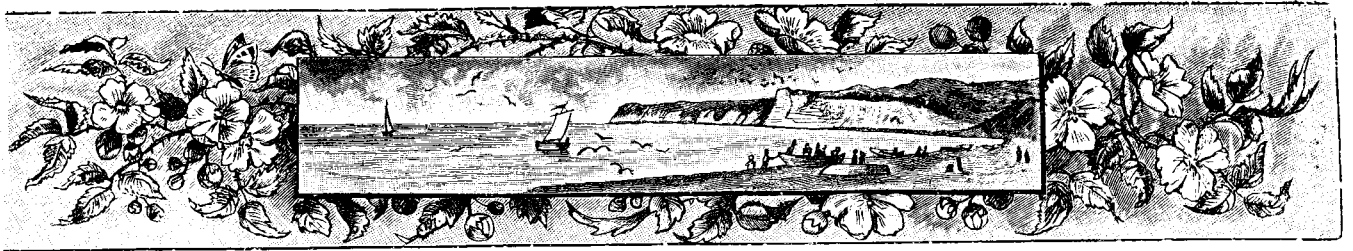
21-1902. Szám.

Az E. K. E. tekintetes Elnökségének

Kolozsvárt.

A Baranyamegyében székelő Mecsek-Egyesület közgyűlésük alkalmából testvéri üdvözlétet küldi.

Ismeretes előttünk az a fáradhatatlan odaadással végzett óriási munka, melyet a hatalmas testvéregyesület a bércezes Erdélyben a turistaság fejlesztésén kívül sok más irányban is végez, hisz pár év előtt Erdélybe tett kirándulásunk alkalmával arról személyesen is meggyőződhattünk s ezért annál nagyobb

örömmel üdvözljük Önöket ma, mikor egy munkában és sikerben eltöltött évről nyujtanak beszámolót.

Kísérje siker az Önök további munkáját, mert hiszen ezzel nemcsak a turistaságnak, hanem a magyarságnak is nagy szolgálatot tesznek, elévülhetetlen érdemeket szerezve az E. K. E.-nek is, melynek működésére áldást kérünk.

Testvéri üdvözléssel,

a M. E. megbízásából

elnökök távollétében

Kiss Fózsef,
egyl. titkár.

Méltóságos Elnök úr!

Az E. K. E. közgyűlésére, daczára, hogy megígértem, nem mehetek el, mert az én közbenjárásomra is alakult Aranyos-Torda-vármegyében, Tordán, egy gyps és műtrágya részvénytársaság és ennek üzembe helyezése és az azzal járó rendkívüli nehéz munkák egy jó része az én kötelességem.

Tőlem nem függő véletlen az, hogy e két nap az E. K. E. közgyűlése ugyancsak erdélyrészi és székely közszélt szolgáló gyár üzembe hozatala összeesik.

Az E. K. E. közgyűlésére nélkülözhető vagyok, mert sokan vannak és ott az érdelemes munkát eredményel tudják végezni, Tordán azonban tudásomra és munkabírásomra feltétlenül szükség van e napokban.

Évtizedek óta lelkesen fekszik székely véreim sorsa. Évtizedek óta beszélek, írok, küzdök az ók érdekében, vajha az E. K. E. mostani, sepsi-szent-györgyi közgyűlése első alapkőve lenne annak a nagy társadalmi munkának, mely a székelység megmentését és talpra állítását tűzte ki célul.

Megjegyzem, hogy a székelyeknek most már nem styl gyakorlatokra van szükségük, hanem arra, hogy a kinevezett kormánybiztost minden ahoz értő, minden aziránt érdeklődő tényező a teendők felől a legjobb tudomása szerint tájékozza és e kormánybiztosság kiszedve a megvalósítható, helyest és jót megtegye sürgősen mindazokat az intézkedéseket, melyeket célszerűnek és jóknak tart, azért bátorkodtam méltóságod rendelkezésére bocsátani a székelység javát célzó tanulmányomat, hátha abban is lesz valami mag, a mi termőképes. Nem mondom, hogy nagyszabású dolgok azok, a miket én ott megírtam, de erős fajszeretet, őszinte igaz atyafiságos jóindulat vezérelte annak minden sorát.

Igazán lelkemből sajnálom, hogy nem lehetek jelen azon a közgyűlésen, mert az ügy iránt érdeklődőket szóval sokkal jobban tudtam volna felvilágosítani, mint az egy rövid értekezés keretében történhetett.

Adja Isten, hogy kezdeményezésükkel eredményt érjenek el, a székely kirándulás elé gátat vessenek, hogy az bevándorlássá alakuljon ismét át a haza szive felé és az otthon maradottak a megélhetés módjának eszközeit vehessék kezükbe, hogy a jólét ismét népszerűvé legyen azon a most ebben szűkölködő hazarészben.

Küzdjenek az uzsora ellen, mert egyik legfőbb baj és az iszákosságnak is legfőbb forrása.

Áldja meg az Isten mind a két kezével jötcélzó munkájokat, kéri igaz barátjok:

Gidofalvy István dr.
kir. közjegyző.

Kolozsvárt, 1902. jul. 19-én.

Déva, jul. 20.

Közbejött akadályok miatt nem vehetünk részt személyesen, de szívvel, lélekkel ott vagyunk és kívánjuk, hogy hazafias intézkedéseiket és határozatukat kísérje Isten áldása a közgyűlést, a legmelegebben üdvözljük az E. K. E. hunyad-vármegyei osztálya.

Rignáth Béla,
titkár.

(A brassói osztály meghívása.)

Ezzel a napirend kimerült.

Zakariás János a brassómegei osztály nevében és megbízásából azt az óhajt fejezi ki, hogy az egyesület a jövő évi közgyűlést Brassóban tartsa. Igéri, hogy vendégszeretettel nem lesz hiány. Határozatilag kimondják, hogy a jövő évi közgyűlés lehetőleg augusztusban Brassóban lesz.

(Befejezés.)

Elnök hálás köszönetét fejezte ki ezután a megjelenteknek és a városnak, megköszönte az újból választott tisztviselők iránt tanúsított bizalmat. Kéri a megjelenteket, hogy az E. K. E. lobogóját segítsenek magasan hordozni.

Ismételten köszönetet mond a városnak és a város közönségének, hogy e díszes ternet az egyesület rendelkezésére bocsátották. Igéri úgy a maga mint megválasztott tisztársai nevében, hogy az egyesület által alapszabályszerűleg maga elé tűzött feladatok teljesítésében soha egy pillanatig sem fognak szünetelni. Az egyesület erejére és kitartó buzgalmára a székely nép mindenha számíthat s ha arra hivatottabbak vannak kezükbe ezen ügyek veze tését, az egyesület készséggel átengedi helyét a küzdelemben. Köszönetet mond végül *Potsa József* főispánnak, a székelyek atyjának, a ki mindig ott van, a hol a székelyek ügyéről van szó s ezzel a sikerült közgyűlés lelkes éljenzések közepette bezárta.

(Turista ebéd.)

A közgyűlés befejeztével a városi nagyvendéglő éttermében gyűlt össze a társaság turista ebédre. Kedvesen egészítették ki a férfiak sorait a hölgyek, akik szintén számosan vettek részt az ebéden.

Az ebéd ízletes, egyszerű volt és hozzá jó étvágy adta a legfőbb fűszert, meg a kedélyes hangulat, a jól végzett nagy munka után.

A fogások állottak: laskaleves, lúcskoskáposzta, sertés-, malacz- és szárnyas-sültből és elegyes bélesztábol, terítékenként 1 korona 80 fillér árban. Bor külön.

Az asztalfőn *Feilitzsch* báró és *Potsa József* ütek, tőlük jobbra *Sándor* János főispán és *Daniel* Gábor képviselőházi alelnök, balra *Szentiványi* és *Damokos* alispánok ütek. Az ebéd alatt a sepsi-szent-györgyi zenekar szolgáltatta a zenét.

A peccenyénél felállt *Feilitzsch* elnök s igen szép beszéd kíséretében az egyesület védőjét *József Ágost* főherceget éltette, megemlékezvén a főhercegre az egyesület iránt tanúsított jóindulatáról. A remek tősztot a társaság állva hallgatta végig.

Ezután *Potsa* József vbtt. főispán emelt szót. Nincs szebb, dicsőbb — ugymond — mint midőn valaki hazafias érzéssel szívében lelkesedik oly ügy iránt, mely a magyar faj, a magyar haza előhaladását czélozza. Ilyen ügynek szolgálatába állott az E. K. E. is, mely beszámolt nekünk, tagjainak és mi örömmel oszlunk el, mert láttuk azt, hogy lélek van benne és szeretet és hogy ez a szeretet fogja őt buzdítani továbbra is és ez lesz a *jövő*. Nekünk a jövőre kell dolgozni, a multat elfelejteni. Ebben a jövőbe vetett hitemben életetem én a most ujonan megválasztott elnököt báró *Feilitzsch* Arthurt, mert biztosan tudom, hogy az ő vezetése alatt az E. K. E. mindnyájunk kívánsága szerint a haza előmozdítására, a magyar faj felvirágzására fog közremunkálni. (Lelkes éljenzés.)

Zakariás János lelkes hangu felköszöntőjében felhívja a székely vármegyéket, hogy a közükben ékelt Brassóvármegyét meghódítandó kincsek tekintsék és felhívja a vezetőket, hogy törekedjenek ennek a vármegyének bevételére.

Gödri Ferencz polgármester rendkívül szellemes felköszöntőben kifejti, hogy mielőtt Brassóvármegye meghódítására indulnának, előbb egyesült erővel a hazát kell megmenteni. (Taps) De arról biztosíthatja *Zakariást*, hogy ha ilyen hódító utra ösztönzi az egyesületet, akkor a turistaság háttérbe szorul. (Derűtség.) Mindenekelőtt azonban a székelyt kell megmenteni. Az ebben való lelkes törekvésben üdvözli az E. K. E.-t, és annak nagyrabecsült elnökét. (Éljenzés.)

Potsa József: Közgyűlésünkön hallottuk, milyen szép anyag gyűlt egybe a székely mentő akció tárgyában. Elhatároztatott, hogy ez az anyag átadatik a kormánynak, illetve közvetve a székely kormánybiztosnak, a kit alkalmunk van körünkben látni. (Éljenzés) Őt választotta a földmivelési miniszter, hogy a székelyek baján segítsen. Mi teljes bizalommal vesszük ezt a kinevezést, mert tudjuk, hogy ennek a fontos és nehéz teendőnek teljesítésére mozgékony, fiatal erő és ész kell és ő az a férfi, a ki bizonyára meg fogja oldani ezt a kérdést és erre előlegül mi most az E.K.E. nevében köszöntsük őt fel, hogy a mindenható adjon neki erőt, egészségét és ésszt, hogy ezt a nagy feladatot véghez vihesse. (Lelkes éljenzés.)

Sándor János főispán: Az ősi magyar vendégszeretet jogán kérem, engedjenek pár szót szólani, visszhangjául a szives köszöntésnek, a bizalom előlegezésének ama kedves szavaiért, melyekkel engem a zöld és a fehér asztalnál a székely ügynek hivatott apostolai üdvözölni voltak szivesek. A munkában nem vagyok ujoncz, nem vagyok ujoncz a székely nép, az én népem és véreim szeretetében, azonban kezdő vagyok a székely kérdés gyakorlati megoldásának terén és ezért, de azért is, mert hivatalos állásomból folyó feladatomban tekintem közvetlenül magától a székely néptől, azok vezereitől, ezen kérdésekkel eddig is hivatottan foglalkozó illetékes tényezőktől megtudni, hogy hol, miben kell kezdeni, folytatni ezt a munkát: azért eljöttem én is az E. K. E. mai közgyűlésére és eljöttem a székely ügyeknek apostolához *Potsa* József Háromszékmegye főispánjához, a kiről mindenki tudja, hogy a székely kérdéseknek nemcsak igaz, lelkes szószólója, hanem annak a gyakorlati életben is sikeres megvalósítója. Eljöttem ide a székely nép és a székely ügy iránt érzett meleg szívemmel, lelkeimmel és hálát mondok az egek urának, hogy megtartotta erejét, rugékonyságát és egészségét, úgy hogy a székely ügyekben ő nemcsak tanácsadónk, nemcsak vezetőnk lehet, hanem előjárhat a munkában, minekünk őt csak követni, csak utánozni, s nyomdokaiban követni kell. És a mint lelkeim felujult, úgy gyönyörködött lelkeim a mai közgyűlésen, hogy ime összehordva van, de félig már feldolgozva van az anyagnak egy igen tekintélyes és nagy része az E. K. E. köré csoporto-

sult hivatott férfiak által. És ha mindazok, a kik ajkukon és szívében hordozzák a székely ügyet és ilyen anyagot hoznak össze és ahhoz ilyen férfit, ilyen szívet, ilyen lelket tudnak megnyerni, akkor él bennem az a szép remény, hogy a székely ügy nemcsak irás, nemcsak szó, nemcsak gondolat, nemes érzés, hanem tett, siker és eredmény lesz. (Lelkes éljenzés.) Hogy ezt elérhessük, arra szükségünk van, hogy a vármegyék élén olyan férfi álljon, mint Háromszék vármegyében és hogy a székely ügyekért dolgozó egyesületek élén ismét olyan férfi álljon, mint amilyent az E. K. E. mondhat magáénak. Tehát ímaszerű fohással emelem poharamat, hogy *Potsa* József főispánt és *Feilitzsch* Arthur bárót az általuk vezetett vármegye és egyesület élén az uristen sokáig éltesse. (Hosszantartó lelkes éljenzés, taps.)

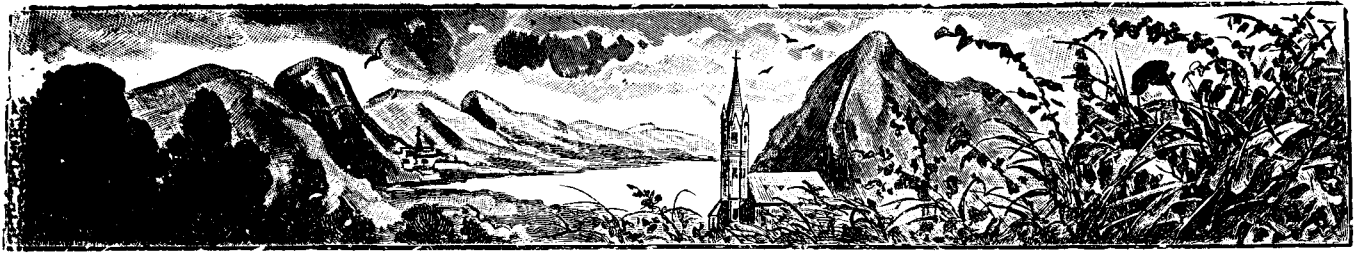
Szentiványi József alispán: Engem — ugymond — a kötelességérzet teljesítése szólaltat meg, mert midőn az E. K. E. itt tartja közgyűlését, én mint a vármegye közbizalmából a közigazgatás vezetésével megtitiztelt férfi, elodázhatlan kötelességemmé teszem, hogy ez ünnepen a vármegye nevében is felszólaljak és kifejezést adjak azon érzelmeknek, melyek a vármegye székeltségét az E. K. E. működése iránt eltöltik. Egy szójáték jut eszembe. Az *E.K.E.* tartja itt közgyűlését ebben a vármegyében, melynek népét az *eke* és az *ekéből* készült kard tartotta fen századokon által. (Igaz, ugy van.) Régebben őseink csak földszint szántottak, mert a földnek termőereje teljességében meg volt, ma már a századok vonultával az *ekét* mélyebben be kell ütni, hogy a székely fáradtságának némi jutalmát is lássa. A régi időben a székely az eke szarvát ott hagyta és védte a hazát kardjával, fentartotta családját és védte életét és mint őrálló torony nemcsak Erdélynek, de Szent István birodalmának volt védőbástyája. (Igaz, ugy van.) Ma uraim az *ekét* mélyebben be kell ütni a földbe, ma az E. K. E.-nek nem lehet egyedüli célja a turistaság, ma egy hazafias, nemes, nagy munkás-ság, nagy feladat teljesítésére kell vállalkoznia, és hogy a turistaságnak megfelelhessen, elő kell készíteni a talajt arra, hogy mint turista mindig bátran járhasson e hazában.

E város és egyuttal az egész vármegye ki van tüntetve azzal, hogy az E. K. E. itt tartotta közgyűlését székelyföldön. A vármegye székhelyén üdvözölte az E. K. E.-t nálamnál hivatottabb férfi. Én ez alkalommal egy férfura üritem poharamat, a ki szintén székely, a ki a székely névnek, a székely becsületnek tisztességet szerzett itthon és szerzett az ország házában, ez a férfi *Daniel* Gábor, a képviselőház alelnöke és az E. K. E. fővárosi osztályának nagyérdemű elnöke. (Lelkes éljenzés.)

Feilitzsch báró szellemes felköszöntőjében a hölgyekre — mint az erősebb nemre — üritette poharát.

Dömjén Zoltánné az E. K. E. brassómegyei osztályának egyik leglelkesebb híve és tagja szólalt most fel s hazafias érzéstől áthatott beszéde valóban mély hatást gyakorolt a jelenvoltakra. Vázolta azt a nehéz küzdelmet, melyet több mint egy évtizede folytat a magyarság abban a nemzetiségekkel szaturált városban a magyar érdekekért. Ő is egyike volt ama néhány uttörőnek, a kik lelkesedéssel, hazaszeretettel küzdtek ki azt a helyzetet, a mely ma van, a midőn az E. K. E. több mint 400 tagot számlál Brassóban, nemkülönben a Nemzeti Szövetség is. A lelkes beszédet óriási taps és éljenzéssel fogadta a társaság.

Potsa József: Áthatva az imént hallott s egy igaz magyar nő által mondott pohárköszöntő által, ismét szólani akar. Életében mindig azt látta és tapasztalta, hogy minden nőnek szeretnie kell valakit, a mely nő a családi életben nem találta ezt meg, az keresi más téren. Innen magyarázható meg, hogy dicső történelmünk mindig mutat példát arra, midőn egy-egy hon-

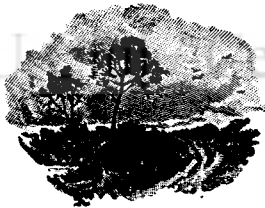
leány hazaszeretetről, hazája iránti rajongásáról olvassunk. Hála isten honleányokban most sem szükölködünk, erről győzött meg az iménti pohárköszöntő. Arra kérem tehát a hölgyeket, hogyha családot alapítanak, gyermekeikbe oltásuk bele a haza iránti szeretetet, mert ezt elvárja minden honleánytól a haza. Hogy ilyenek mentől többen legyenek e hazában, arra üritem poharát. (Éljenzés.)

Ezután *Korodi Mihály* (Brassó) mondott igen csinos köszöntőt az egyesületre.

Feilitzsch báró figyelmeztet, hogy a turistának kötelessége a pontosság s miután a rendező bizottság a vígasságra kiszabta az időt, most már a turistaság következik, vagyis az indulás a fürdőbe. Több felköszöntő nem fogadtatik el.

Most ismét feláll *Potsa József* főispán, a ki igen jó hangulatban volt s kijelentette, hogy őt nem hatják meg *Feilitzsch* kijelentései, mert ő akarja az utolsó szót elmondani. Felkéri *Gödri* polgármestert, mint osztálytitkárt, hogy a társaságot helyette ő vezesse a Sugás-fürdőbe s ott sugja a Sugás a fülükbe, hogy mindig szívesen gondoljanak az itt töltött percekre. Utoljára is a vendégekre üriti poharát. (Lelkes éljenzés.)

A sugási és nagykőhavas kirándulásról jövő számban hozunk tudósítást.

A székely akció.

Sepsiszentgyörgy, július 17.

Gulajdonképen ez a helyes czíme a Magyar Jelzálog Hitelbank székelyföldi képviselőségének. E lapok olvasói előtt eléggé ismeretes már az *Erdélyi Kárpát-Egyesület* hazafias vezetőségének önzetlen munkálkodása a székely ügyek körül, s az egyesületé az elvitázhatatlan érdem is, hogy a székely kérdés megoldásához egy rendezendő kongresszus eszméjét fölvetette. Nem tartozik e helyre annak magyarázata, hogy a kitűnő mederben indult dolog miért került más vágányra; de hogy ez ügyben már eddig is elért eredmény az *E. K. E.* érdeme is, legyen ez alkalommal elismerve.

Mikor nagyobb hullámokat öltött a székely-kérdés körül a vita, az *E. K. E.*, meg az *E. G. E.* napnap után azon munkálkodtak, karólva a székelyföld számbavehető társadalmi erővel, hogy a székelység anyagi helyzetén kell első sorban segíteni. Kikutatták, a mi már amugy is köztudomású volt, hogy a nemzetiségi pénzügyintézetek mennyire izoláltak már az egész Székelyföldet, számokban mutatták ki, hogyha magyar pénzügyintézet nem nyújt segédkezet a mentő munkában; úgy pár év alatt ezek szerepelnek a magyarság legkeletibb őrálló helyén, mint a székely birtokok

jogos tulajdonosai. Már pedig a kié a föld, azé a haza. Ez a megdönthetetlen igazság aztán arra készítette az említett egyesületeket, hogy munkálkodásaikat ez irányban folytassák első sorban.

Hozzájárult, jobban mondvá segítségükre volt *Széll* Kálmán miniszterelnök, kinek éles szeme már nem csak a bajok okát találta meg, de fölfedezte a módot is a segítségre.

Nem volna teljesen igazságos cikkünk, hogy ha hatolykai *Potsa József* v. b. t. t. főispán és *Bekszics* Gusztáv Sepsiszentgyörgy város érdekes képviselőjét és *Weisz* Berthold országgyűlési képviselőt kifelejtenők abból a díszes névsorból, a melyben számosan szerepelnek, mint a székelység igaz lelkű, önzetlen munkásai. *Bekszicsnek* pár sorban a székelységért, s különösen kerületéért kifejtett szakadatlan munkásságát kellően méltatni a lehetetlenséggel határos, s itt csak azért említettük fel elévülhetetlen érdemeit, mert *Széll* Kálmán miniszterelnökkel hosszabb tárgyalás után arra a megállapodásra jutottak, hogy az eladósodott székely birtokok kiváltására a *Budapesti* székely hatalmas pénzügyintézet, a *Magyar Jelzálog-Hitelbank* a legalkalmasabb.

A bank, melynek 1871-ben összes tartalékai csak *kétezer forintot* tettek ki, ma már 30,000,000 koronát számol, s így elég garanciát nyújt arra nézve, hogy korlátlanul tud pénzt adni. Ettől eltekintve olyan ember áll a nagyhirű pénzügyintézet élén, mint madarasi *Beck* Nándor, kinek a pénzügyvilágban elismert neve, nagy tekintélye, szaktudása, az intéző körök bizalmát teljesen kiérdemelheti.

Beck Nándor, mint kitűnő készülségű szakember az első pillanatra átlátta, hogy az intézet a székelyföldön magasabb missziót teljesít, melyet akkor is hazafias kötelességének kell tekintsen a bank, ha anyagi haszonnal nem is járna működése.

Ez a rövid előzménye a Magyar Jelzálog-Hitelbank székelyföldi képviselőségének felállítására vonatkozólag. Gyors egymásután következtek a szükséges beruházások, a hivatalnoki kar összeállítása stb., a mi már a dolog természetéből önként következett. S mikor ez év márczius 15-én a bank expozitúrája nyilvánosan is megkezdette *Eöry* Ernő főnökségével működését, azt hisszük nem tulzunk, ha állítjuk, hogy a magyar szabadság diadalnapjának évfordulóján egy jobb jövő hajnalhasadását látjuk a bank működésében.

Egy dologgal azonban mindenkinek tisztába kell jönnie, s ez az, hogy a Magyar Jelzálog-Hitelbank nem a könnyelmű adósságcsinálók aziluma. Jól felhasználva, kellő gazdasági, ipari stb. befektetéseknel valószínűsíti az adás, míg ellenkezőleg felhasználva ép olyan káros az adásra, mint első sorban a hitelező bankra, mely — mint már előbb is érintettük — *anyagi haszon nélkül dolgozik*. Az Intézet Budapesten székely, alaptőkéje túlhaladja a 40 millió koronát. Üzleti működési köre nemcsak Magyarországra terjed ki, de már nem egy ízben több külföldi pénzcsoporttal nagyobb kölcsönöket bonyolított le, a mi megint a mellett bizonyít, hogy a Magyar Jelzálog-Hitelbank megbízhatóságához semmi kétség sem fér. A záloglevél kölcsönök, melyek 4 és $\frac{1}{2}\%$ -osak, földbirtokra, annak értéke feléig 50 évi törlesztésre és nagyobb városi há-

zakra, azok értékének egyharmadáig 42 és 1/2 évi törlesztésre adatnak. Hogy pedig a közönség érdeke mindenképen meg legyen óva, a bank egy helyi bizottságot alakított, s ezek esetről esetre, minden egyes kölcsön-kérvényt a legalaposabb és legméltányosabb elbírálásban részesítenek. Az eddig beérkezett kérvények száma több százra rug, s azok nagy része már teljes elintézést is nyert. A kifizetett összeg nagyságáról pedig fogalmat alkothat magának bárki, ha ideírjuk, hogy alig egy hónapi működés után *egy millió* koronát meghaladó összeg lett folyósítva.

kegy 1893-ban a vaskorona-rend lovagjává nevezett ki s csak nemrégén *udvari tanácsossá*.

Jó vezér hiába van, ha jó katonák nincsenek. Ha áll ez a szálló-ige, akkor áll az is, hogy a Magyar Jelzálog-Hitelbank csak úgy tudott arra az előkelő színvonalra emelkedni, mert hivatalnokai mindig lelkiismerettel dolgoztak, fáradoztak és a nagyközönség érdekeit tartották első sorban szem előtt.

Mikor a M. J. H. székelői képviselőiségét felállították, a főnöki állást *Eöry* Ernő kolozsvári bankhivatalnokkal töltötték be. Aligha tudott volna az intézőség jobban választani, mint éppen *Eöry* Ernőben. Magas műveltségű, lekötelező, szíves modoru ember az új főnök, ki mindjárt egy csapásra maga részére hódította az ügyes-bajos székelők nagy seregét.

A ki valaha megfigyelte az új intézmények beállításával járó ezer aprókos figyelmet érdemlő dolgokat; csak az fogja tudni kellően méltányolni azt a nagy fáradságot, melylyel ez az expositura a rendes kerékvágásba bejuthatott.

A székelőkről általában tudva van, hogy az új, kevésbé ismert dolgok iránt meglehetősen bizalmatlansággal viselkednek, a mi tekintve azt a sok visszaélést, a mit a múltban kárakra elkövettek; rossz néven se lehet venni tőlük. Nos *Eöry* Ernőben meg volt nem csak az akarat, de a faj iránti meleg szeretet is ahhoz, hogy a nagy, fohászzkodással nekiindult, megszorult székelőt beszédeivel türelmesen végighallgassa s jó szóval, tanácsal megvigasztalva eressze utjára.

Öt hónapi fennállása óta az intézetnek, ma már olyan bizodalommal megy a székelő *»az állami bankba«*, (a hogy igen találóan és elmésen nevezi a M. J. Hitelbankot a nép) mintha csak sógorához nyitana be jó tanácsért. S ez a nagy és hirtelen keletkezett bizalom az *Eöry* Ernő érdeme. Tisztelek és szeretik is érte.

Eöry Ernő 1858-ban született Mikefalván, Kisküküllő vármegyében, előkelő székelő nemes családból. Tanulmányait *Kalocsán*, *Nagy-Szebenben* és *Budapest* végezte. Ifjú éveiben már a kereskedelmi és ipari mozgalmak felé gravitált, s mint egészen kezdő ember lépett a Magyar Jelzálog Hitelbank kötelékébe. Akkori főnökei, s különösen *Szell* Kálmán miniszter-

A bank élén, mint már említettük, madarasi *Beck* Nándor elnök-igazgató áll. Az ő működése rendkívül széleskörű, közgazdasági tevékenysége pedig valóban bámulatos. De kitarító munkásságának legnagyobb része mégis csak a Magyar Jelzálog-

Hitelbank szakadatlan fejlesztésére irányul. — Annyi sok felültetésnek volt közönségünk kitéve az ingatag alapon létrejött, olcsó pénzt kínáló pénzintézetek részéről,

hogy óriási munkába került, míg a sanyaru gazdasági helyzet közepette szilárd alapon álló pénzintézet ezeket le tudta szorítani a pénzpiacról.

Legutóbbi nagy cselekedete madarasi *Beck* Nándornak az a tranzakció volt, melyet a tavaly sikerült befejezni, s a melylyel messzeható jelentőségnek bizonyította be a magyar pénzpiac nagy fejlettségét, erőteljességét szemben a külföldi tőkével.

Madarasi *Beck* Nándor 1840 augusztus 15-én született Bács-Madarason, Bács-Bodrog vármegyében. Tanulmányainak befejezése után a Kereskedelmi és Iparhitelintézet szolgálatába állott, ahol öt évig működött. Innen az Angló-Magyar-Bankhoz hívták meg osztályfőnöknek. Ez állásban találta 1871-ben a Magyar Jelzálog-Hitelbank részvényeseinek bizalma és meghívása, hogy az intézet vezérigazgatói állását fogadja el. Az alig 21 éves fiatal ember nagy ambícióval, törhetetlen szorgalommal és munkakedvvel fogott neki nehéz hivatásának, s azóta életműködése szoros összefüggésben áll az intézet történetével.

A főváros előkelő társadalmi köreiből igen előkelő szerepet játszik madarasi *Beck* Nándor, kinek neve a jótékonyági rovatokban nem kis összeggel szerepel. Nagy szaktudása, kellemes modora, nagy népszerűséget szereztek *Beck* Nándornak, kit a királyi

A SZÉKELY AKCIÓ E SŐ EREDMÉNYE.

(A Magyar Jelzálog-Hitelbank székelői képviselőisége.)

elnök csakhamar felismerték a tehetséges ifjút, kit az után a kolozsvári képviselőséghez osztottak be. Huszonegy év óta működik ezen a téren, s kiválóságát mi sem bizonyítja jobban, mint hogy egy fiókéntzet élére éppen őt állították.

Ennyit akartam elmondani a székely akció legnagyobb vívmányáról, mely, hogy a nép igaz barátja és segítőtje lesz, éppen a vezetőkben vetett bizalomnál fogva, merek hinni.

Adja Isten, hogy úgy legyen!

(md.)

AZ E. K. E. ZÁRÓSZÁMADÁSA 1901. ÉVRŐL.

BEVÉTEL.

KIADÁS.

Főkönyvi l.	Leírás	Főkönyvi l.	Leírás	Főkönyvi l.	Leírás	Főkönyvi l.	Leírás	Főkönyvi l.	Leírás
	Áthozat 1900. évről	3449	94		Turistasági kiadások és ismertetés.				
	<i>Tagok után befolyt.</i>			10	Tordahasadéki útra (1 részlet)	1110	—		
100	a) Alapító tagoktól	610	—	174	Utak készítése	805	80		
146	b) Rendes tagoktól	13050	60	176	Turista alkotások fenntartási költsége ..	101	—		
	<i>Kiadványok eladásából.</i>			139	Utjelző táblák és útjelzések	220	59		
117	Erdélyi utikalauz után	4199	60	48	Detonáti menedékház évi bére	140	28		
16	»Erdély«-re előfizetések	100	50	157—171	Kányafői telek vásárlása és évi bére....	271	40		
79	Német fürdőkönyv után	8	—	92	»Erdély« kiállítása (nyomatás, rajzok, kli- sék, fűzés stb.)	4944	61		
59	Kisebb kalauz könyvek után	10	60	129	»Erdélyi utikalauz« kiadásai	720	—		
91	Sokszorosított tájkép után	10	—	172	Hunyadmegyei utikalauz kiadásai	622	40		
131	A »Székelyföld« után	10	—	50	Fényképek készítése	13	—		
132	Képeslevelezőlapok után	105	—	138—19	Osztályok turistasági kiadásai és kirán- dulások	610	31		
	<i>Vegyes bevételek.</i>			21	Turista könyvtár (cserepéldányok bekö- tése)	109	—		
112	Jelvények eladásából	80	60		<i>Fennálló adósságok törlesztése és kamatfizetések.</i>				
153	Tagsági oklevelek után	116	—	76	Radna-Borberek tüdőért Ó-Radnai hitel- szövetkezetnek tőketörlesztés	2500	—		
54	Évi segélyek	70	—	15	E. M. K. E.-nek tőketörlesztés	2000	—		
109	Veg. esek	204	87	170	Kamat (EMKE-nek és különböző ban- koknak)	3337	89		
57	Előleg törlesztés	130	—	27	Radna borbereki fürdő ki nem fizetett kezelési kiadásai	93	02		
142	Átmeneti tétel	50	—		<i>E. K. E. múzeum szervezése.</i>				
167	Adomány székely ifjak hazahozatalára ..	20	—	151	Muzeumi sorjáték kiadásai	1373	86		
22	Erzsébet lobogóra	4	38	80	Tárgyak vásárlására Janko János mu- zeumi felügyelő javaslatai szerint	4819	58		
190	Arczképes igazolványok után	26	30	6	Felszerelési anyagok	272	22		
47	Postai megbízások megtérített költségei	134	87	180	Kezelési kiadások	683	57		
3	Kamat	7	99	156	Vasuti szállítás, posta, napszamosok	1160	—		
96	Osztály pótlékdíj bevételei	241	30		<i>Háziipari közvetítés.</i>				
25	Radnaborberek tüdő végelszámolása után fennmaradt összeg	54	62	173	Háziiparosoknak kifizetett munkadíjak ..	4251	04		
	<i>Háziipari közvetítés.</i>			178	Háziipari kiállítások (Debreczen, Kis- Kún-Félegyháza)	425	57		
154	Háziiparosok termékeinek eladásából ..	5182	74		<i>Székely akció.</i>				
	<i>E. K. E. iparcikkek bevételei.</i>			181	Előadók kész kiadásai javaslatok kinyo- matása, és szétküldése	3220	—		
164	E. K. E. gyűjtő 5%, nyomtatvány és posta- költség megtérítés	2044	59		<i>Vegyes kiadások.</i>				
163	E. K. E. pezsgő 5%	527	83	175	E. K. E. rum kiadásai	64	—		
166	E. K. E. likőr 5%	10	65	179	E. K. E. pezsgő	160	—		
162	E. K. E. rum 5%, nyomtatvány és posta- költség megtérítés	588	13	177	E. K. E. gyűjtő	120	—		
	<i>Gyűjtések, adományok.</i>			270	Nyomtatványok (gyűjtőívek, nyugtaköny- vek, kezelési könyvek, tagdíjgyűjtés stb.) ..	1392	24		
150	Múzeum sorsjáték ez évre eső bevételei	3310	34	70	Választmány rendkívüli intézkedései	256	—		
116	Múzeum szervezésére	5903	94	57	Előleg	120	—		
165	Különböző adományok	6529	82	110	Telefon díj	60	—		
				156	Posta költségek, okmánybélyegek, »Erdély« és Erdélyi utikalauz szétküldése	1001	53		
				143	Párisi kiállítás ez évre eső kiadásai (utolsó részlet)	128	12		
				183	Tiszteletdíjak	800	—		
				42	Átmeneti tételek	50	—		
				182	Tartalékalap	406	08		
					<i>Dologi kiadások.</i>				
				168	Lakberek	1416	—		
				141	Irodai felszerelés, fűtés, világítás	320	60		
					<i>Kezelés.</i>				
				155	Tisztviselői fizetések, 3 irnok, muzeumi felügyelő, rendkívüli munkaerők	4920	—		
				93	Szolga	530	—		
					Pénztármaradvány	1243	50		
					Összesen ..	46793	21		

Kolozsvár, 1901. december 31-én.

Br. Feilitzsch Arthur,
elnök.

Radnóti Desső,
főtitkár.

Merza Gyula,
főpénztáros

Kovács Géza,
könyvvezető

Tanács József,
ellenőr.

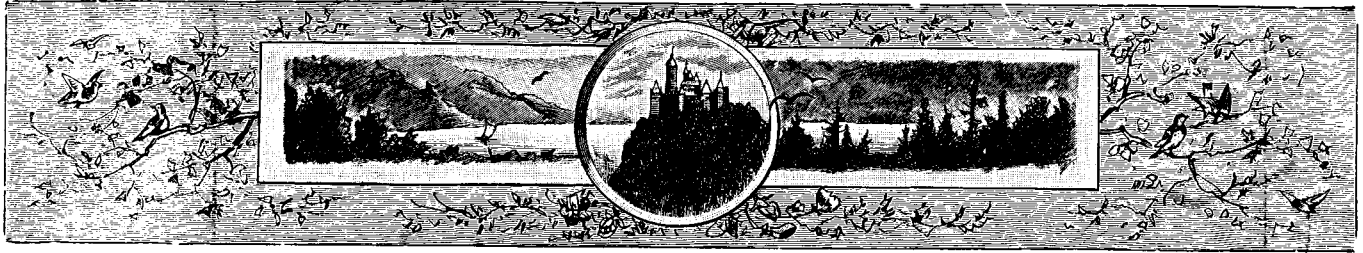
Ezt a forgalmi kimutatást megvizsgáltuk, egyes tételeit a fő- és segédkönyvekkel, valamint a felmutatott bizonyítékokkal telje-
sen megegyezőnek és egybehangzóknak találtuk.

Kolozsvár, 1902. július 12-én.

Szekula Ákos,
az „Adria“ vezérfelügyelője,
mint számvizsgáló.

Ferenczy Gyula,
a Mezőgazdasági bank igazgatója,
mint számvizsgáló.

Különfélék.

EGYESÜLETI ÉLET

A központból.

I.

— Választmányi ülés. —

Gyűlést tartott jun. 17-én az Erdélyi Kárpát-Egyesület választmánya *Feilitzsch* Arthur báró elnöklésével, melyen jelen voltak az elnökök kivül: *Szádeczky* Lajos dr. és *Gyöngyössy* Béla alelnökök, *Palkovics* József tiszteleti tag, *Pap* Mihály ezredes, *Török* Imre dr., *Tanács* József, *Csiky* Emánuel, *Merza* Gyula, *Deák* Albert dr., *Támán* József dr., *Tomán* Béla, *Hevesy* József, *Jékey* Dániel dr., *Ferenczy* Gyula, *Eisler* Mátyás dr., *Sólyom* János, *Holtzer* Nándor, *Kovács* Géza és *Radnóti* Dezső.

Elnök jelenti, hogy az egyesület védőjét, *József* Ágost kir. herceget őrnagygyá léptették elő s a honvédséghez osztották be. Javasolja, hogy ez alkalomból ő fenségét a választmány táviratilag üdvözölje. Lelkes eljenzések között elfogadják.

Ugyancsak *elnök* jelenti, hogy *Potsa* József háromszékvármegyei főispán, E. K. E. osztályelnök a napokban ülte meg 25 éves jubileumát. Vázolja közéleti működésének kiemelkedőbb mozzanatait, kiemelve, hogy tántoríthatlan szívósságával valóságos őrbástyája a székelység ügyeinek s virrasztó gonddal ápolja a székely faj kiváló tulajdonságait. Indítványozza, hogy a választmány táviratilag üdvözölje a székelység e kiváló férfiját s mondja ki, hogy a legközelebbi közgyűlésnek javaslatot tesz, hogy *Potsa* Józsefet tiszteleti tagnak válassza. Az indítványt zajos eljenzések között egyhangulag elfogadták.

A jegyzőkönyv felolvasása után a *főtítkár* terjesztette elő az elnökség időközi jelentését, mely reflektál mindazokra a nyílt és burkolt támadásokra, melyek a közelmúltban az egyesületet érték. Azután jelenti, hogy *Prielle* Kornélia kiváló művésznő, az egyesület alapító tagja, igen szép levélben köszönte meg a jubileuma alkalmából hozzáintézett üdvözlést. Vázolja azután a székesfővárosi osztály rendkívüli eleven működését és a brassóvármegyei osztálynak *Zakariás* János dr. elnöklése

alatt megtartott *csángó kirándulását*. — Jelenti, hogy a bihari havasokban *Czárán* Gyula tiszteleti tag folytatja a munkálatokat. Az egyesület *Budapestben fürdőirodát nyitott*, mely díjtalanul szolgál felvilágosításokkal az erdélyi fürdők dolgában.

Az anyagi ügyek közül kiemeli, hogy a kölcsönök után járó kamatokat a múlt évre és részben a f. év első felére kifizette a pénztár s ezzel összesen kamat fejében az egyelet 10 év alatt az Emkének közel 9000 koronát meghaladó összeget fizetett; illetve az egyéb kölcsönök után fizetett kamatokat is véve 21345 Kor. 17 fill. az az összeg, mely tisztán kamatok czimén terhelte az egyesületet. Ezért maradt hátra az egyesület működése némely irányban s így az a vád, hogy az egyesület kevés turistasági alkotással rendelkezik, az E. K. E. nem illetheti jogosan, mert a kölcsönök felvételére kényszerülve volt a radnaborberekü fürdőnek az egyesületre való ráerőszakolásáért. Végül jelenti, hogy 200 új taggal növekedett a tagok száma. — A jelentést jóváhagyólag tudomásul vették.

A muzeum megnyitására és az *Erzsébet-zászló* felavatására vonatkozó előintézkedéseket az elnökség megtevéen, érintkezett ez ügyben *József* Ágost kir. herceg védő és *Augusztá* kir. herceggasszony, zászlóanya udvarmesteri hivatalával, melynek alapján ő fenségeik legközelebb fogadni fogják az E. K. E. küldöttségét, mely alkalommal a megnyitás és zászlószentelés ünnepének részleteit véglegesen megállapítják.

A folyó évi közgyűlés helyéül *Sepsi-Szt.-Györgyöt*, idejéül július 20-ikát állapítja meg a választmány, mely alkalommal a brassóvármegyei osztály is kirándulást rendez a Székelyföldre.

A *székely mozgalomra* vonatkozólag jelenti a *főtítkár*, hogy az előadók egy része már beküldötte előadói tanulmányait és legközelebb beküldik *Gidófalvy* István dr., *Hankó* Vilmos, *Herrmann* Antal dr., *Gaul* Károly, *Magyar* Endre, *Zakariás* János dr., *Gyöngyössy* Béla, stb. — *Hoffmann* Géza újabb megbízást kapott, hogy bányászati tanulmányát tovább folytassa. A választmány azt tudomásul véve kimondja, hogy az összes javaslatokat a közgyűlés elé terjeszti és annak utasításai szerint fogja a további lépéseket megtenni.

Főtítkár jelentést tesz az *Unió*-gyár állítólagos visszaéléseiről. Az elnökség az első hír után azonnal áttette az ügyet az jogtanácsoshoz, hogy a szerződés felbontása iránt intézkedjék s egyidejűleg megkereste az Országos Iparegyesületet, a budapesti Keresk. és Iparkamarát, az eljárást vezető *biai* főszolgabírórágot és a többi illetékes hatóságokat, hogy a visszaélésre vonatkozó adatokat közöljék az egyesülettel. A jogtanácsos kijelenti, hogy jogerős ítélet meghozatala előtt a szerződés felbontására intézkedést nem tehet. Hasonlóképen a fölkért hatóságok is a jogerős ítélet megvárását javasolják. Az egyesületnek a bemutatott egyetlen egy terhelő bizonyítékkal szemben, mely szerint a *Budafokon* rendelt szállítmányt *Bécsből* küldték volna, — a czég az eredeti fuvarlevéllel megczáfolja és tagadja az összes állításokat. A választmány a jogtanácsos véleménye alapján, bevarandónak mondja ki a bírói ítélet meghozatalát és hogy az hosszu ideig el ne húzódjék, fölkéri *Pest* vármegye alispánját, hogy az ügyet siettesse.

Fekete Nagy Béla városi tanácsos javaslata, hogy az ásványvizek terjesztése érdekében kórok és betegségek szerint kimutatás készíttessék a nálunk használt külföldi ásványvizekről s ezek mellé tétessenek az ásványvizek hazai hasonmásai, kiadatott a balneologiai szakosztálynak megfelelő intézkedés végett.

A brassómegyei osztály évi jelentését örvendetes tudomásul vették és megszavaztak útra és menedékházak fenntartására 378 kor. 23 fillért.

A múlt évi számadásokat, melyek szerint 46793 kor. 21 fill. volt a bevétel és 45000 kor. a kiadás, kiadják a számvizsgálóknak megfelelő jelentéstétel végett.

Következett azután az alapszabályok módosítását előkészítő bizottság jelentése, melynek alapján a választmány az alapszabályokat a mai helyzetnek megfelelőleg teljesen átdolgozta.

Felolvasták *Sándor* János főispán megleghangu táviratát, melyben megköszöni a székely kormánybiztossá történt kineveztetése alkalmával hozzáintézett üdvözlést. Hasonlóképen felolvasták a marostordavármegyei osztály érdekében irt átiratát és

Szováta-fürdő fellendítése érdekében tett intézkedéseit. A választmány örvendetes tudomásul véve a közsönő táviratot, felkéri *Sándor* főispánt, hogy a marostordamegyei osztályt szervezze, *Szováta*-fürdő fellendítésére nézve pedig a balneológiai osztálytól kér javaslatot.

Több apróbb ügy elintézése után a gyűlés az elnök lelkes éljenzése közt véget ért.

II.

— Választmányi ülés. —

Jul. 14-én 5-től 8 óráig tartó választmányi gyűlést tartott az E. K. E. központja a f. hó 20-iki közgyűlés előkészítése végett.

A gyűlésen jelen voltak *Feilitzsch* Artur báró elnök, *Palkovics* József tiszteleti tag, *Radnóti* Dezső főtitkár, *Merza* Gyula főpénztáros, *Kovács* Géza titkár, *Incze* Gerő táblabíró, *Magyar* Endre igazgató, *Tanács* József gyógyszerész, *Török* Imre dr. orvos, *Eisler* Mátyás dr. főorvos, *Weisz* József dr. ügyvéd, *Pap* Kristóf kereskedő, *Hollitzer* Nándor jegyző.

Elnök jelenti, hogy *Fózsef* Ágost kir. herczeg, egyesületi védő táviratban köszönte meg a mult gyűlésből eléltetése alkalmából hozza intézett üdvözlést. Hasonlókép *Potsa* József főispán szintén megköszönte a jubileuma alkalmával kifejezett üdvözlést.

Ezután felolvassák *Richter* Aladár egyetemi tanár levelét, melyben kifejezetten az *elnöknek*, mint országos képviselőnek az egyesületen kívül s nem az egyesület képviselőjében történt *politikai működésért* kilép az egyesületből. — A választmány egyhangulag kimondja, hogy az egyesület politikával nem foglalkozik, tehát erre a kilépést bejelentő levélre és az ahhoz fűzött indokokra érdemileg nem felelhet és pedig annál kevésbé, mert az egyesület keretén kívül, de a tisztesség határain belül történtekért és történelméért sem az elnökség a tagokkal, sem a tagok az elnökséggel semmi nemü, bármilyen néven nevezendő, de legkevésbé politikai irányú szolidaritásban, avagy függőségben, ész és természetszerűleg nem állanak. Ennek következtében az egyesülettel szemben tárgytalan levél fölött egyszerűen napirendre tér és a kilépést tudomásul veszi az alapszabályok 9. §. d) pontja rendelkezésének fenntartásával.

Főtitkár jelenti, hogy a jul. 20-iki közgyűlés teljesen előkészítve van. A háromszékvármegyei osztály *Potsa* József elnöklésével újra alakult, a brassóvármegyei osztály *Zakariás*

János dr. elnökezetésével a megjelölt vendégek tiszteletére kirándulásokat rendez. Örvendetes tudomásul vették.

Tárgyalták azután a közgyűlés elé terjesztendő jelentéseket. A mult évi működést ismertető jelentés részletesen beszámol az egyesület sok oldalu tevékenységéről. A pénztári számadásokat *Szekula* Ákos vezérfelügyelő és *Ferenczy* Gyula bankigazgató a leg részletesebben megvizsgálták meg és mindent a legnagyobb rendben találtak.

Külön jelentés foglalkozik a székelly mozgalommal, melynek előadói nagy részben beterjesztették munkálataikat. A választmány kérni fogja a közgyűlést, hogy ezek alapján a további működésre a felhatalmazást megadja.

Az alapszabályokat ujából átvizsgálták és több módosítással terjesztik a közgyűlés elé.

Hosszasabban tárgyalták a költségvetést, melynek alapján a kincstártól kapandó fürdő megváltási közzel 40.000 kor. összeggel együtt 23.357 kor. 48 fillér bevételt irányoztak elő. Ez összeggel a fürdővállalatok révén az egyesületet még terhelő összes adósságokat törlesztik és a jövő évben megkezdik a tőke gyűjtést.

Praktikus indítványokat tett *Magyar* Endre igazgató, melynek elfogadásával a gyűlés véget ért.

A székesfővárosi osztály köréből.

Székesfővárosi osztályunk választmánya június 17-én d. u. 5 órakor a képviselőházban ülést tartott, melyen megjelentek: *Daniel* Gábor o. elnök, *Hegedüs* Sándor v. b. t. t., volt kereskedelmi miniszter, tiszteleti tag, *Dobieczi* József és *Hankó* Vilmos dr. alelnökök, *Borszéký* Soma, *Derekassy* László, *Gáspár* János, *György* Aladár, *Herrmann* Antal dr., *Nádaskay* Béla, *Strausz* Béla, *Ugron* János, *Vikár* Béla és a titkár. A központot *Radnóti* Dezső főtitkár képviselte.

(*Hegedüs* Sándor tiszteleti tagsága.)

Elnök: Örömmel üdvözlöm a választmányi tagokat és az ülést megnyitom. A mai választmányi ülésnek kiváló ünnepélyességet kölcsönöz az, hogy a mai ülésen van szerencsém átnyújtani *Hegedüs* Sándor tiszteleti tagunknak a tiszteleti tagságáról szóló okmányt. Ezt a legnagyobb örömmel teszem, nemcsak baráti vonzalmamnál fogva, a melyben annyi év óta állunk, hanem azon érdemeinél fogva is, melyeket egyesületünk körül évek hosszú során át szerzett. Kívánom, hogy sokáig

számíthassuk egyesületünk tiszteleti tagjai sorába és hogy működését a haza és egyesületünk javára megígen soká érvényesíthesse. (Lelkes éljenzés.)

Hegedüs Sándor: Igen tisztelt választmány! Én érdemetlenül jutottam ahhoz a megtiszteltetéshez, a melylyel az egyesület kitüntett, úgy vagyok vele, mint a ki örökséghez jut. De ígérem, hogy iparkodni fogok ezt a megtisztelő bizalmat kiérdemelni. (Lelkes éljenzés.)

(Jelentés a határszéli erdővásárlásról.)

Titkár jelenti, hogy a választmány mult ülésének határozatából a központ figyelmessé tétetett arra a fontos misszióra, mely az ország keleti részének, illetve a határvonalnak az állam által való megszerzésében rejlik. E tárgyban *Darányi* Ignác földmívelésügyi miniszterhez memorandumot is adott be az egyesület, melyet a tagok kívánságára titkár egész tejedelmében felolvast.

Hegedüs Sándor: Rokonszenven ugyan a felterjesztéssel s az abban lefektetett elveket magáévé teszi, de szerinte óvakodni kell olyan megjegyzésektől, melyek a nemzetiségeket újból ellenünk izgatnák, ez már többé nem volna nemzeti érdek. Továbbá a vásárlásokat nem szabad programmszerűen kijelölni előre, mert akkor ismét nem érjük el a célt, sőt ellenkezőleg, ezeket a vásárlásokat kéz alatt és előnyös feltételek mellett kell teljesíteni, mert különben visszaélés történhetik. — Ezeknek a szempontoknak figyelembevételét ajánlja e tárgyban való további eljárásnál.

Borszéký Soma csatlakozik a felterjesztéshez és ecseteli az ottani szomorú állapotokat és az oláhok térfoglalását, a mennyiben egyes magyar vidékeken nincsenek iskolák.

Hegedüs Sándor megjegyzi, hogy ő nem vonta kétségbe az ottani szomorú állapotokat, sőt azokról tudomása van, de a nemzetiségi kérdést nem szabad élére állítani. Ha magyar községekben nincs magyar iskola, akkor kérni kell állami iskola felállítását.

Radnóti főtitkár felvilágosításai után

Elnök kimondja a határozatot, hogy a legközelebbi felterjesztésnél ezek a szempontok is kidomborítottassanak.

(A helynevek ügye.)

Titkár jelenti, hogy a fővárosi osztály felterjesztést intézett *Szell* Kálmán miniszterelnökhöz mint belügyminiszterhez, hogy a helynevekről szóló törvényt mielőbb hajtassa végre.

György Aladár azt akarja, hogy azoknak a megyéknek, a melyekkel

már elkészültek, a község neveit a hivatalos lapban tegyék közzé.

Borszéký Soma eseteket hoz fel, hogy sok helyen a magyar neveket is eloláhosítják, a mely helyek egyes földbirtokosok tulajdonát képezik.

Hegedüs Sándor szerint az egyesület ezeket a tulajdonosokat felszólíthatja, hogy tegyenek ez ellen lépéseket, vagy a hatóságok figyelmét felhívhatja e visszasságokra, de ez más kérdés. A jelen esetben tisztán a helynevekről van szó. A választmány a felterjesztést tudomásul veszi.

(Jelentés a fürdőirodáról)

Titkár jelenti, hogy az egyesület fürdőirodája a fővárosban május 1-vel megnyílt, az iroda felszereltetett a szükségességekkel s a közönség már eddig is igen szép számmal kereste fel és vitte az egyes fürdők prospektusait. Az iroda most már abban a helyzetben is van, hogy egy teljes fürdőtörzskönyvvel rendelkezik, a melyből az érdeklődőknek a hazai fürdőket illetőleg felvilágosítást nyújt. *Az iroda két hónap alatt több mint 450 darab hazai fürdőre vonatkozó prospektust osztott szét* azoknak, a kik hazai fürdőket keresnek fel. Igen kedvező mozgalmunkra az, *hogy a fürdők legtöbb képviselője az Országos Balneológiai Egyesület szintén pártfogásába vette* irodánkat s az összes hazai fürdőkhöz körlevelet küldött, a melyben hazafias és a hazai balneológia előmozdítását célzó akciónkra felhívja a fürdők figyelmét. A többek közt ezeket írva: »Az egyesület különös súlyt fektet arra, hogy az iroda oly kiváló erkölcsi testület védnöksége alatt áll, mint az *Erdélyi Kárpát-Egyesület* s oly kiváló szaktekintély felügyelete alatt áll, mint *Hankó Vilmos dr.*, minthogy ebben a megbízható ügykezelés garanciáját látja.« Az iroda arra törekszik, hogy a fürdők támogatásával hatáskörét állandóan fokozza s a közönség részére célszerűvé tegye. Irányításunk következtében már eddig is több nyaraló, a ki eddig külföldi fürdőt keresett fel, most hazai fürdőben fog nyaralni. Kéri ennek örvendetes tudomásul vételét.

Hegedüs Sándor kérdéseket intéz az irodát, jelesül annak szervezetét és hozzáférhetőségét illetőleg, melyre *titkár* adja meg a felvilágosításokat.

Borszéký Soma szintén örömmel üdvözlí ez akcióit, a mely valóban nagy hiányt van hivatva pótolni, mert most a közönség legalább tudja, hogy fürdőügyekben hol kaphat megbízható felvilágosítást.

Ugron János ezzel kapcsolatban indítványozza, hogy az egyesület tegyen felterjesztést oly irányban,

hogy az egyetemen elbadások tartassanak az orvosnövendékek részére a magyarországi gyógyfürdők érdekében, hogy az orvos teljesen tájékozott legyen a fürdők dolgában s betegét ne a külföldi, hanem hazai fürdőre küldje.

Hegedüs Sándor még azt is szeretné, ha körutazási jegyekkel is fel lenne szerelve az iroda, mint pl. a Cook-féle vállalat, s indítványozza, hogy a magyar fürdők érdekében *Ludwigh* Gyula az államasutak elnökigazgatója kéressék fel, hogy a rendelkezésére bocsátandó fürdőprospektusokat nemcsak a máv. menetjegyirodájában, hanem más könnyen hozzáférhető más helyeken is tétesse ki.

Elnök örömmel veszi a felmerült eszméket tudomásul s rajta lesz, hogy az iroda minél szélesebb rétegben csinálja a magyar fürdőknek a propagandát.

(A taggyűjtő bizottság jelentése.)

Dobiecki József alelnök, mint a bizottság elnöke a következő előterjesztést teszi:

Igen tisztelt választmány!

Van szerencsém az ez évi márczius hó 22-én kimondott választmányi határozattal nyert megbízatás folytán a taggyűjtés tárgyában, szűkebb bizottság tárgyalása alapján szerkesztett indítványt ezennel tisztelettel előterjeszteni.

Mielőtt az indítvány felolvastatnék, van szerencsém bejelenteni, hogy a szűkebb bizottság ama álláspontból indult ki, hogy a taggyűjtésre vonatkozó felhívást egyesületünk központi vezetősége volna hivatva kibocsátani, osztályunk tisztelt tagjai pedig — úgy a mint az indítványban is foglaltatik, — kéressenek fel arra, hogy minden egyes tag fővárosi társadalmi körében, lelkesen igyekezzék egyesületünkbe való belépésre új tagokat megnyerni. Ama nagy horderejű cél valóstítása, melyet egyesületünk maga elé tűzött, az egyesülettől odaadó sok munkásságot, a társadalomtól pedig sok anyagi áldozatot követel.

Eme szempontok által vezérelve, a szűkebb bizottság az indítványba felvett oly javaslatokat, a melyek eddig szokatlanok ugyan, a vélelem azonban az, hogy itt az ország székesfővárosában, ha osztályunknak igen számos illusztris tagjai szivesek leendenek közvetlenséggel az illető nagy vagyonu társaságok, egyesületek és kluboknál a kérelmet támogatni, a valóstítás nehézségekre nem ütközend, a siker pedig egyesületünk hazafias törekvését üdvösen elősegítendi.

Az indítvány 4-ik pontja is újat

tartalmaz, — a szűkebb bizottság véleménye szerint, ezen uton talán lehetséges volna egyrészt a hazai ipar pártolására megindított országos mozgalmat elősegíteni, másrészt pedig arra szolgálna, hogy az egyesület tőkéje ez uton is gyarapodjék és részben az egyesület hivatalos lapjának kiadása is fedeztetnék.

Az indítványt ezekben elfogadására ajánlván, kérem a tisztelt titkár urat, a javaslatot felolvasni.

Indítvány.

Egyesületünkbe való belépésre szóló „felhívás“ kibocsátását intézné egyesületünk ügyvezető központja. Osztályunk tisztelt tagjai kéressenek fel arra, hogy társadalmi köreikben terjesszék lelkesen egyesületünk igen nagy horderejű céljai iránt az érdeklődést és törekedjenek Budapesten minél többeket megnyerni egyesületünkbe való belépésre, — örvendetes siker volna, ha osztályunk minden tagja *legalább* is egy új tagot nyerne meg.

Minden új taghoz intézessék hasonló kérés.

A mennyiben még nem történt volna meg, külön átiratokban kéretnének fel és pedig:

Örökös tagdíj adományozására: a székesfőváros törvényhatósága, a nagyobb pénzintézetek, bányá, gyár és iparvállalati részvénytársaságok; a magyar lovareregylet; az úrlovasok szövetkezete; a nemzeti és országos kaszinók; az I., II., IV., V., VI., VII. és VIII. kerületi polgári körök stb. a Parkklub stb.

Örökös, esetleg alapító tagként való belépésre:

egyházi és világi főuraink, a társadalom más nagytekintélyű tagjai és gazdag polgárai;

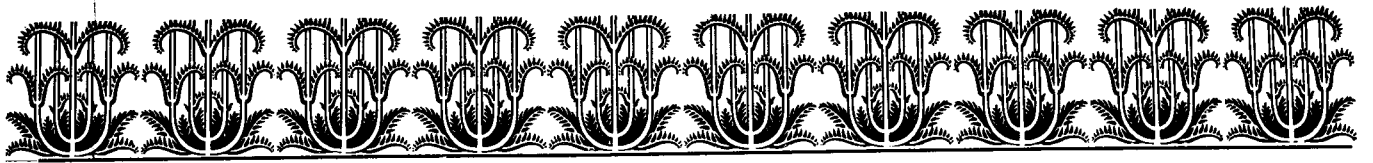
a nagyobb gyár és iparvállalatok és nagykereskedő cégek tulajdonosai;

a III., IX. és X. kerületi polgári körök stb.

Figyelemmel arra, hogy kisebb gyár és iparvállalatok tulajdonosai évenként mily sokat áldoznak hirdetésekre, a szűkebb bizottság tisztelettel előterjeszti ama kérést: nem volna-e kívánatos, hogy „Erdély“ című egyesületi közlönyünkben vétetnék fel még egy újabb melléklet ama cégek felsorolására, melyek *beigazolhatólag valóban honi ipart képviselnek.*

E rovatba való állandó esetleg bizonyos számú évekre való felvétel feltétele volna az, hogy a cég-tulajdonos mint *alapító tag* lépjen be egyesületünkbe.

A „Hazai ipar“ című melléklet nem tartalmazhat többet, mint a cég címét és az iparcikk megjelölését, mert e rovatnak célja nem lehet több, mint az, hogy ismertesse

ama cégeket, kik valóban jó minőségű hazai iparcikkeket állítanak elő.

Ezzel kapcsolatban közlönnyünk külön díjazásért közölhetné az arra jelentkező ipar és gyárvállalatoknak képekkel illusztrált ismertetését is.

E javaslat 2. és 3. pontjának eredménye volna az egyesület tökéjének gyarapítása és részben a közlönny költségeinek fedezése.

Herrmann Antal dr.: Örömmel üdvözlö az indítványokat, a melyekben célszerű és helyes eszmék megvalósíthatását látja. Csak az utolsó ponthoz kíván néhány megjegyzést fűzni. Figyelmeztet, hogy e téren a közönség jóhiszeműségével már sok visszaélés történt. Ezekkel szemben biztosítani kell magunkat. Ez az utolsó pont nagyon helyes és praktikus, a mely tulajdonképpen a hirdetésnek egy új faja, olyan hirdetés, a melyért a szerkesztő felelős, de a szerkesztőnek szervezetet kell alkotni, mely aztán ellenőrizzé az illetőt, a ki csatlakozik az eszméhez, hogy megfelele a mi általunk felállított követelményeknek, mert eddig éppen az volt a baj, hogy nem volt meg a kellő ellenőrzés. Az ellenőrzés mikéntje és lehetősége volna aztán az ipari garanciája a közönségnek. Csak olyan cégeknek kellene felvenni a hirdetéseit, a speciális hirdetéseket külön tarifa szerint, a melyek nálunk is bejegyzett cégek, ez fontosabb, mint a törvényszék protokollumába való felvétel. Ennek a módját kell megtalálni.

Hegedüs Sándor igen nehéznek tartja ez utolsó pont olyan értelemben való megvalósítását, a mint az céloztatik. Mert eltekintve a nagy erkölcsi felelősségtől egy olyan kis organum nem képes olyan szervezetet létesíteni, mely ezeket a nehézségeket legyőzi s a csalást megakadályozza. Hiszen a kereskedelmi miniszterium útján elég nagy ellenőrzés alatt állnak ezek a mégis törtétek visszaélések. Megpróbálta az iparegyesület s ennek a működése is eredménytelen volt. Azért e pont megvalósítását nem ajánlja, a többihez hozzájárul, de a felhívások kibocsátásánál nem szabad szem elől téveszteni az alkalmas időt. Különben ez már a központ dolga.

Az indítvány áttétetik a központnak.

(A fürdőbizottság jelentése.)

Mielőtt a közönség nyári tartózkodásra szétmegy a szélrózsa min-

den irányában, célirányos volna egy estély keretében bemutatni a közönségnek a székely fürdőket s ezért a bizottság elnöke **Hankó Vilmos dr.** a következő előterjesztést teszi:

„Áthatva a Székelyföld érdekében indított akció fontosságától, a székely fürdők és ásványvizek ügyében teljesítendő munkákból az E. K. E. balneológiai szakosztálya is kiveszi a maga részét, a mennyiben június folyamán „Székely tündérország fürdői és csoda kútjai“ czímen a székely fürdőket a székesfőváros közönségének színes vetített képekben és szóban bemutatja. A színes üvegeképeket az „Uránia“ festőművésze most készíti. A bemutató előadást f. hó 30-ára tervezzük. Ez alkalomra a tud. egyetem ásványtani intézetének előadó termét kérjük el.

Az elnökség megbízott, hogy az estély programját megállapítsa. Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárta.

KÖNYVESHÁZ.

Hunyadvármegyei kalauz.

Irta: **Téglás Gábor.**

Ez a 214 oldalra terjedő új útikönyv arról tesz tanuságot, hogy a most nagyban föllendült vármegyei monográfiák mellett egyes vidékek külön turista szempontból és célból való rövidebb lélekzetű leírásai is méltán kelhetnek érdeklődést az utazó közönség előtt, pláne ha azokra oly egyszerű és nagytudásu klaszikus toll vállalkozik, mint a minő a **Téglás Gáboré.**

Szerző, ki egy öltön át Hunyadvármegye őskorával, római emlékeivel tudományosan foglalkozott, jelen kalauz megírásával önkéntelenül eltért a szokott sablonoktól, mert az Árpádkori magyarság családtörténeti és nemzeti mozzanatait folyton az utazó elé tartván, a természeti szépségekben, várakban, barlangokban s a helyenként sajnosan, eloláhosodott lakosságban mindenütt a magyar emlékeket világítja meg,

s a helységnevek történeti magyarságát bizonyítja.

Azonban mindezekről eltekintve, az utazók számára Hunyadvármegye már csak azért is Erdély megismerésre érdemes vidéke, mert a dicső Hunyadiak ősi származása hozzáfűződik.

A restaurált vajdahunyadi vár, az Érczhegység, a kilátás a dévai várhegyről, Gyalár, Piski, a Boli-barlang és a festői szép Zsil-völgy, a számos sziklaszorosok és vízesések, nemkülönben a néprajzi tarkaságok egytől-egyig lekötik nemcsak a hazai, de még az olykor ott megforduló külföldiek érdeklődését is.

Ennek agyér magyarságnak önfenntartó küzdelmeit a későbbi telepesekkel szemben híven visszatükröző erdélyi földdarabnak a múltja és jelene tárul föl előttünk azokban a kalauzoknál szokatlan bőségű történeti és kulturális reminiszenciákban, melyek tervszerű csoportosításával a tudós szerző lépten-nyomon a hazáját szerető lelkes hazafit árulja el.

Éppen ez okból itt-ott még talán a praktikus utazóktól tehető kifogások felett is a tanulságos olvasmány eredetisége elnémitja a gáncsol, mert a turista szemüveggel dolgozó archeologus szakszerű fejtegetéseiből is kiárad a hazaszeretet édes melege. Tehát, mint maga az előszó is mondja, nem közönséges útleíró zsebkönyvvel van itt dolgunk, hanem olyan irodalmi munkával, mely Hunyadvármegye beutazóit *a beszédes múlt és a mozgó életjelenségek* tanulságos megfigyelésére buzdítja, vagyis ez a kalauz-könyv főként iskolai kirándulásokra alkalmas.

Az E. K. E. kiadásában megjelent és csinosan kiállított Bedekker-szerű mű a **Radnóti** Dezső „Erdélyi Kalauz“ néven szerkesztett összefoglaló kiadványának harmadik önálló sorozata, melyet tagjaink figyelmébe ajánlva, czennel szárnyra bocsátunk. Ára 2 kor.

Za—la.

